

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1867. október—decemberi folyamára.

(Ismertető és politikai tartalma két hetilap. — Az egyik eredeti képekkel dúsan illusztrálva; a másik „Országgyűlési beszédár“-ral bővítve.)

Kiadja
Heckenast Gusztáv.

Szerkeszti
Nagy Miklós.

A közelgő évnegyedre új előfizetésre hívjuk föl a t. olvasóközönséget, s ajánljuk az ikervallatot, mely ugy tartalma, mint képei által közkedvességet vivott ki magának, politikai részével pedig nélkülözhetlen tájékoztatójává vált a naponként hírlapot nem olvasó közönségnek. Az országgyűlés új ülésszakának küszöbén levő megújítása, hol hazánk legfőbb érdekel többi közt anyagi létünk életkérdésével foglalkoztatni, ismét érdekesebbé teszi a politikai lapokat; s a „Politikai Ujdonságok“, mint hetilap mindig kellő és világos áttekintést nyújt a helyzetről, ugyanazon irónk tollából, ki e lap politikai részét már kilenc év óta kezeli.

A két lap összhangzó tartalmánál fogva magában egyesít minden hasznos tudnivalót, s olvasó áránál fogva minden osztálybeli olvasni szerető ember által könnyen megrendelhető.

Előfizetési feltételek:

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:

Évnegyedre (október—decemberre) . . . . . 2 ft. 50 kr

Csupán a Vasárnapi Ujság: . . . . . Csupán a Politikai Ujdonságok:
Évnegyedre (okt.—decz.) 1 ft. 50 kr. Évnegyedre (okt.—decz.) 1 ft. 50 kr

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“, mint legelterjedtebb lapok Buda-Pesten s a vidéken, a t. közönség kereskedelmi testületek, vállalkozók, gyárosok s iparosok hirdetményeinek fölvetelére s közlésére is ajánlatnak. Az iktatási-díjak a legolcsóbban fognak számitatni, — többszöri hirdetésnél az illeték különös kedvezményben részesítettnek. A fordítások némelyből magyarra ingyen eszközöltetnek.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(3—3) (Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt).

Előfizetési felhívás.

A „Honvéd“ első magyar katonai hetilap szerkesztője a 9-ik és 10-ik számaiban felszólítást intéz a honvédekhez és a nonvédekhez a „téli iskolák“ érdekében, s egyuttal előfizetést nyit a téli iskolák könnyítésére havonként 2-szer megjelenendő „oktató-levelek“-re, melyek a következők tartalmát foglalják magukban:

- 1) a szolgálati szabályzatot;
- 2) a taktikai elemeit (oktató, gyakorlati és hadműködési szabályzatok);
- 3) az ügyelő szolgálatot (előőrsi és őrjárat szolgálat);
- 4) a számadó szolgálatot (administratio).

Az „oktató-levelek“ szétküldése 1-ső novemberral kezdődik meg, és ezen évi két óra az „előfizetési feltételek“ a következők:

- 1) Az előfizetési ár havonként 30 kr-ban határozott meg.
- 2) A „Honvéd“ előfizetői a két óra (november—december) járó 60 krt. egyszerre folyó hó 20-ikáig kéretnek beküldeni.
- 3) A külön előfizetőkre nem szabatik nagyobb ár, s ezen tisztelt előfizetők is kéretnek a 60 kr. pontos beküldésére, és
- 4) valamennyi előfizető minden két hétben előre, t. i. 1-ső és 15-dik november-, továbbá 1-ső és 15-dik decemberben 2 egész nyolcad iven fogja az említett „oktató-levelek“et megkapni.

Az előfizetési pénzek Heckenast Gusztáv kiadó urhoz (Pest, egyetem-utca 4. szám) küldendők.

Uj iskolai könyv.

Heckenast Gusztávnál megjelent és minden könyvárusnál megrendelhető:

A MAGYAROK TÖRTÉNETE.

Kézikönyvtől

a középiskolák használatára.

HORVÁTH MIHÁLY.

Füzve (224 lap), ára 1 forint 40 krajczár.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1867 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Altesti sérvben szenvedőknek.

Levélkivonatok Sturzenegger Gottliebnek Herisában, Appenzell kantonban, Sveiczbán.

Két év óta kettős lágyéksérvben szenvedek, mely nekem hébe-korban iszonyatos fájdalmakat okozott. Ön kitűnő két köcsög sérvkenőse, melyet f. évi január 10-én kaptam, oly hathatósan bizonyított be, hogy most már fájdalmakat nem érzek s a sérv is csaknem elenyészettnek tekinthető s mondhatom ugy érzem magam, mintha újra születtem volna. Elővigyázat tekintetéből mégis kérem önt, miután a gyógyítást tökéletesen befejezni akarom, küldjön nekem sérvkenőseiből ismét 2 köcsöggel.
Tropitow, a Rega mellett, Pomerania febr. 27-én 1867.

C. G. pek-tanoncz.

Örömmel ragadok tollat, hogy önnek megírhattam, hogy ön, istennek hála! sérvkenőse által 16 éven át tartó fájdalmából tökéletesen gyógyított. Ezért ezerszeres köszönettel tartozom. Az Isten s ég áldása vegye önt körül, mert ön azt megérdemelte. Bár emberársaimnak tudtára adhatnám, kik sérvbajokban szenvednek, bizonyára megenném, hogy Sturzenegger kitűnő sérvkenőset vegyék használatba.
Constanz, június 29. 1867.

F. H.

E kitűnő s egyáltalában semmi ártalmas anyagot magában nem foglaló sérvkenőcs reggel s este egyszeren be-dörzsöltetik, a gyógyulás bekövetkezik a nélkül, hogy kellemetlenséget vagy gyuladást okozna. Egyedül megrendelhető köcsögszáma 3 ft. 20 kr. a. ért. Pesten Formágyi F. gyógyszerész által, Szechenyi sétány 26. sz. a., és Bécsben Weiss József gyógyszerésznél zum Mohren 44. sz. a., unter den Tuchlauben. — Zagrabban Millbach Zsigmond gyógyszerész. — Temesvárt Quiriny A. városi gyógyszerárban.

Tisztelt ur!

Van szerencsém önt tisztelettel kérni, küldjön betegem számára kitűnő sérvkenőcséből ismét 7 köcsöggel és pedig 2 köcsöggel a gyengébb, 5 köcsöggel az erősebb félél. Az eddig öntől kapott adagok a soha nem reményelt eredményhez vezettek, következőleg ön által a szenvedő emberiség javára oly szer alkotottat, mely nécsak mindent teoriat felülmul, hanem minden altesti sérvben szenvedő emberbarátok ön irányában áldással s őszinte köszönettel tartoznak. — Steudnitz-Siegenderf, Porosz Szilésziában. Haynau kerületben, július 31-én 1867.
2239 (3—7)

Ujonnan megnyitott raktára

BRÜNNER TESTVÉREK.

es. kir. szab.

LÁMPA-GYÁRÁNAK

PESTEN.

uri-utca 2-dik szám. Trattner-Károlyi-féle házbán,
ajánlja a legbővebb választékban,

mindennemű petroleum- és ligroin-lámpáit;

legelőszerebb s legújabb díszes formákban,

a legolcsóbb gyári áron.

Ugyiszinte petroleum- és ligroin-olajait legjobb minéműségben, a legolcsóbb áron mellett. 2271 (2—4)

Die in Wien 1866 prämirte Samenhandlung

BRÜDER FRANKL IN PRAG.

Schillingsgasse (Poric) 1074—2. Hotel „englischer Hof“.

erbitet sich rechtzeitig, unter Beifügung von 10 fl. O. W. als Angabe per Sack, Aufträge auf nachstehende, bewährte, vorzüglichste, direct bezogene Original-Saatgetreide und Winterapps-Saaten unter Garantie der Echtheit:
Probster Saatrogen (Korn) } 25—35 facher } in plombrirten Originalsäcken zu
Saattweizen } Ertrag } 1 Tonne ungefähr 2 1/2 nieder-
Winterappsaat } } österr. Metzen.

Effectuirung rechtzeitiger Ordres: Raps im August; Roggen und Weizen anfangs September; spätere so lange Vorrath, 14 Tage nach Empfang.

Englische Saatweizen, namentlich: Fenton, Hopetown, Hunters, Winter-Talerwra, Redhaff, Spaldings profile, Kessingland, Hallets genealogischer, Fern oder April und andere in Säcken von ungefähr 2 1/2 niederösterr. Metzen Effectuirung September; spätere Ordres vier Wochen nach Empfang.
Seeländer Saatrogen (Korn) } in Säcken zu 1 1/2 niederösterr. Metzen, Effectuirung Seeländer Winterappsaat } August; spätere Ordres 14 Tage nach Empfang.

Ferner empfiehlt sie ihr Lager sämmtlicher land- und forstwirtschaftlicher Samen und Gemüße-Samen, jetzt insbesondere von Stoppelrüben (Wasser-), engl. Futterrüben und Turnips, Buchweizen (Heidekorn), amerik. Perdezzahmalt, Acker- und Riesenspörgel, sowie auch von engl. Portland-Cement, engl. Steinkohlentheer, besten Chamotteziegel, Wiener-Neustädter Binderpech, Fichtepech, feinstes belg. Wagnettein, Peru-Guano, Knochenmehl etc. etc., sowie selbe auch ihre Dienste beim Ein- und Verkauf landwirtschaftl. Producte und Fabrikate, für Landwirthschaft und landwirthschaftl. Fabrikationszweige nöthigen Materialien empfiehlt; auch zu Verschüssen auf dieselben. Schliesslich theilt dieselbe mit, dass sie für Oesterreich die General-Agentur der wiederholt mit den ersten Preisen, zuletzt auf der gegenwärtigen Weltausstellung theilhaftigen

kön. preuss. pat. Kali-Fabrik von Dr. A. Frank in Stassfurth

übernommen hat, und empfiehlt zur Rapsbestellung, sowie zur Wiesen- und Koppflügelung die Kalidüngemittel derselben unter Garantie der angegebenen Gehalte an reinem Kali und Controle der löbl. agronomischen Versuchsanstalten in Prag, namentlich: rohes schwefelsaures Kali 10—12%, rohe schwefelsaure Kaliumagnesia 16—18%, dreifach concentrirtes Kalisalz 30—33%, fünffach concentrirtes Kalisalz 50—53%, gereinigtes schwefelsaures Kali 39—42%, rohe schwefelsaure Magnesia, Kalkmagnesia. Sämmtliche Dünger sind eingemahlen. Preiscurante, Berichte über Anwendung und Resultate dieser Dünger, Frachttarifen etc., sowie auch unsere Samenkataloge und Berichte über Saatgetreide gratis und franco.

2191 (11—12)

Brüder Frankl, Prag.

Pest, október 20-án 1867.

Előfizetési feltételek: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy, négyezer hasábozott petti sor, vagy annak helye egyszeri iktatásnál 10 kr-ba, háromszori vagy többszöri iktatásnál csak 7 kr-ba számitatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket előad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden iktatás után 30 ujr.

Gróf Eszterházy Kálmán.

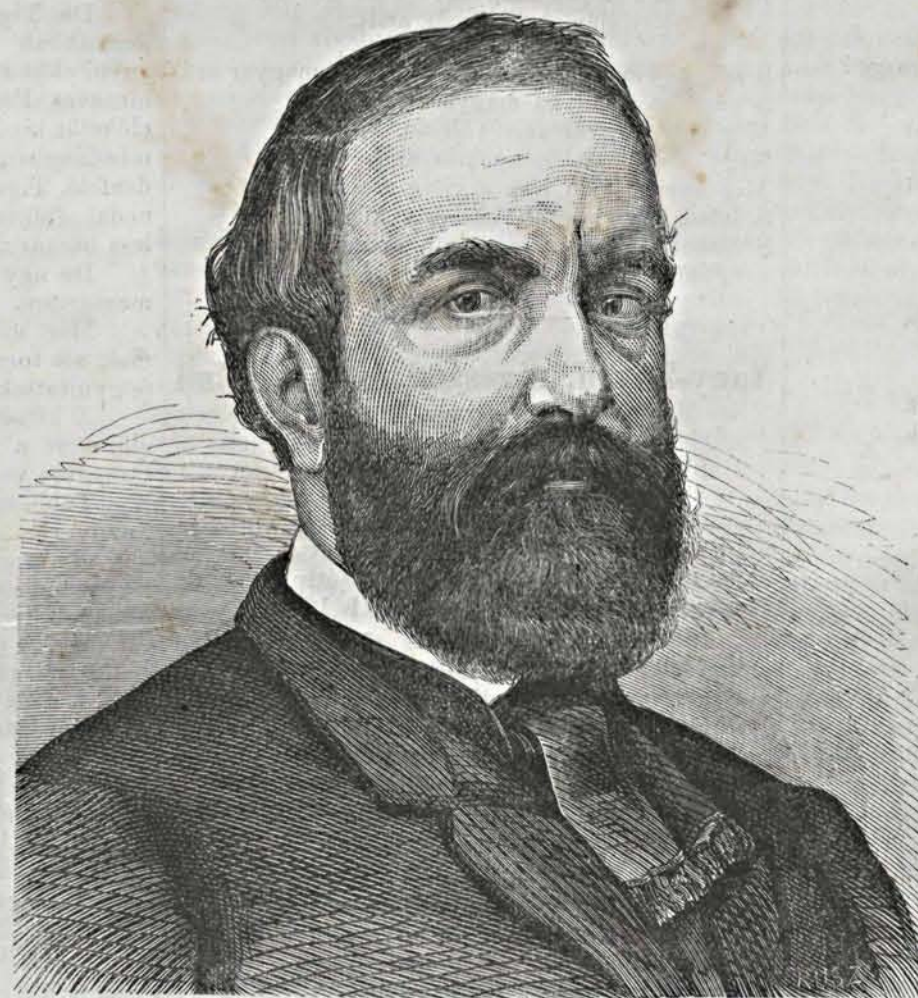
Kolozs megye fiatal új főispánja, kinek arcvonásait mutatjuk be olvasóinknak, egyik kitűnő tagja a fiatalabb nemzedéknek közéletünk terén. S ha szívesen tekintünk azoknak tiszteletgerjesztő arczára, kik érdekekből fontak egy hosszú életet át koszorút haláltékaikra, jól esik néha azokon is szemlét tartanunk, kik pályájuk első szakja által feljogosítottak, hogy még sokkal többet várjunk jövőjüktől s kik biztos zálogul szolgálhatnak azon alapos reménynek, hogy hazánk ezután sem lesz hű és jeles fiak hiányában.

Gr. Eszterházy Kálmán Dobokamegyé-

ben Nagy-Iklódon született, 1830. június 7-kén. Atyja Eszterházy Dénes, anyja gr. Haller Czeccília. Az Eszterházy-család cserneki törzsének egyik ága a múlt században származott be Erdélybe, házasság által; s ez ág, melynek több tagja viselt közszolgálatokat időnkint, melynek öt tagja vett az 1848-ki eseményekben is részt, ez ág az, melyhez Kálmán is tartozik.

Iskolai tanulmányait 1839-ben kezdte a kolozsvári kath. gymnasiumban s végezte az ottani lyceumban, 1848-ban. Tanulói pályája két utolsó évében élén állt az ifjuság ama szabadelvű s nemzeties mozgalmának, melyek főcélja volt a magyar nyelv rendes tannyelvű eszközését vivni ki az ott még akkor is uralkodó latin helyett; a mellett a lyceum könyvtárát megnyitni az ifjuságnak, s ifjusági olvasó-önképző-kör alapítása által emelni az iskolai művelődést, nem tartván erre elegendőnek a tanórákon nyert oktatást. De mind e nemes törekvések csak 1848-ban jutottak teljes sikerre; midőn a márcziusi napok elragadó árja az előbbi mozgalmak által már organizálva találta a lyceumi fiatalágot, s így, testületi részvéte, vezetőivel, az akkori tüntetésekben minden rakoncátlanságtól is megóvta.

Az országgyűlés megnyitásával királyi táblai gyakornoknak esküdt föl. A tanév,

GRÓF ESZTERHÁZY KÁLMÁN.

beállott közviléznék, a szervezni kezdett lovasosztály első századába. Az ősi hadjáratban mint szakaszparancsnok altiszt vett részt; s midőn Bem átvette a vezérletet, általa tisztte neveztetett ki.

A gálvali csatát követő napiparancsban dicsérettel lön kiemelve, „a csata előtti éjjel

a jobb szárnyon az ellenség előtt és közelében eszélyes vezényleteért.“ Január 21-kén, a szebeni csatában, ágyufedezeten volt a balszárnyon; s itt egy ellenséges kirohanás alkalmával, midőn azt föltartóztatni személye hősies kockáztatásával igyekezett, jobb karját egy ágyugolyó elsodorta. De oly kevésbé veszté el lélekjelenlétét, hogy csapata vezényletét átadván káplárjának, sulyos sebe daczára maga lovagolt a vezérőrnagyhoz, gr. Bethlen Gergelyhez s jelenté neki, hogy sebesülése miatt másnak volt kénytelen átadni a vezényletet. A vitéz őrnagy (később ezredes) nem ok nélkül emlegette ez epizódot külföldön is több ízben, mint a hadosztályát átlengő katonás kötelességérzet szép példáját. Mint sebesült, Maros-Vásárhelyt fektűd, hol átalános részvétben részesült, míg karja amputáltatott. Innen, mint a hadi szolgálatra képtelen, be-küldé lemondását; de az nem fogadtatott el, sőt előléptetését s harmadosztályu érdemjelt nyert.

A magyar hadjárat bevégezte után ő is sorozás alá esett mint honvédtiszt; de csonka karja megmentette, s mint képtelent a szolgálatra, nem sorozták be. A forradalmat követett szomorú korszak alatt visszavonulva, gazdaságával foglalkozott, a társadalmi s anyagi téren megragadva minden alkalmat, szolgálhatni hazájá és nemzete ügyének. Tudományok iránti szeretete, különösen a természettudományok s kivált a geologia tanulmányozása felé vonta, előmozdítani ohajtván hazájának, Erdélynek, e tekintetben is megismertetését. E szakba vágó s egyéb irodalmi dolgozatai többnyire neve nélkül jelentek meg; az erdélyi múzeum-egylet körében a mondott célra évenkénti kirándulások rendezése által is hatott ez irányban.

1861-ben, az újraébredés korszakában, résztvett a károlyfehérvári értekezletben,

gyakran megmérhetetlen utakat tesznek, terjedelmes vidékeket ellepnek, sőt új lakhelyeiket egész földrészekre kiterjesztik, vagy pedig, nemcsakára épen oly gyorsan, mint a hogy előkerültek, nyomtalanul eltűnnek. E szerint a vándor emlős-állatok két csoportra oszthatjuk: egyik csoportba tartoznak azok, melyek minden évben rendszeresen vándorolnak, habár nem is igen messzire, és e csoport az egyes állatfajokat és családokat illetőleg sokkal változatosabb, mint a másik, melynek hirtelen felkerekedő utasai az egyének számsokaságát tekintve az előbbi jóval meghaladják.

A rendszeres vándorlóhoz tartoznak szorosan véve mindazon emlősök, melyek a mi közvetlen környezetünkben élnek. Az időjárás- és élelmézből származó viszonyok már jóelőre föltételezik, hogy háziállataink csordái a tél közeledésével a kopasz-szű lett mezőkről eltávoznak és aklokba térnek. Ez gyakran meg lehetősé teszi utat vesz igénybe, mert messze fekvő legelőkről kell visszatérni és hegyoldalokon kell menni le a fel. Gyakran pedig az északi vidékekről a háziállatok, főképen a juhok, tél felé délebbre fekvő legelőhelyekre hajtatnak.

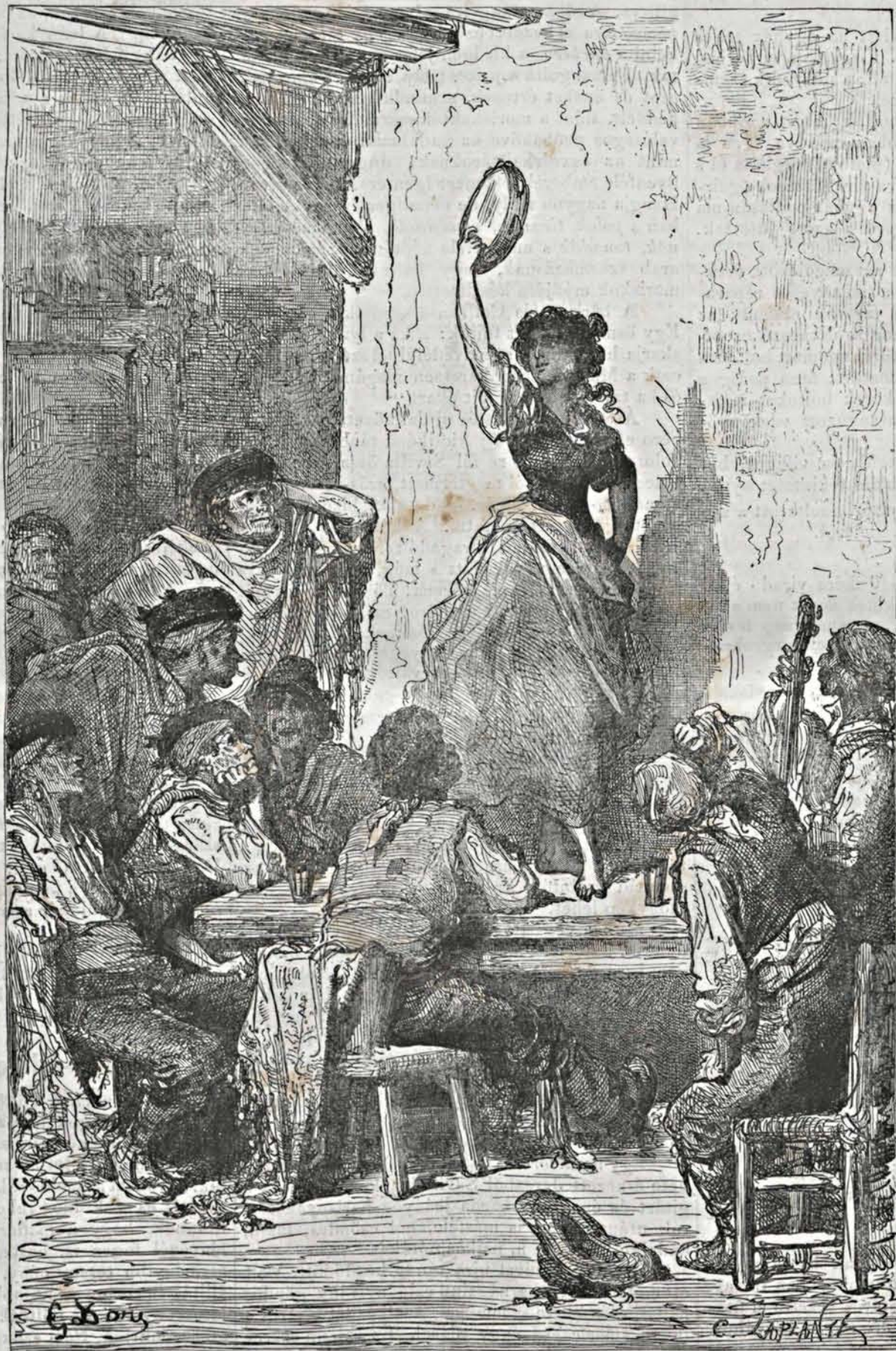
A háziállatok e kényszerített mozgásait követik a szabadban élő állatok hasonló vándorlásai is. A vad az erdőkben és mezőkön a tél keményültével elhagyja addigi tartózkodási helyét; róka és nyul közelebb vonulnak az emberi lakokhoz; szarvasok, őzek, vad-disznók s mások, gyakran igen messziről jöve, oly helyekre menekülnek, a hol védelmet és élelmet is találhatnak. Egy rakás állat pl. a nyest, görény, hölgymenyét (hermelin) s több egér-faj stb. az ősz végével épen az emberek lakába költöznek, hogy azokban, akár türik, akár üldözik őket, a zordon időszakot átélhessék.

Házi állataink változatos, de mindamellett is meglehetősen korlátolt vándorlásait a házi macska sajátos módon utánozza. Szinte mindenütt, egy városokban, mint a falvakon, de különösen a szabad mezőkön imitt-amott elszórt majorkákban, igen sok házimacska nyáron át kiszökik a kertekbe, mezőkre és erdőkbe, hol aztán a vadakban és szárnyasokban, de főképen az éneklő madarakban mindig borzasztó pusztítást visznek véghez — és télre visszatérnek uraik lakhelyeire, néha számtalan és igen vad utódoktól kísértetve. E tekintetben a macskák teljesen hasonlítanak a szabadon élő ragadozóhoz, csakis a különbséggel, hogy ezek, habár a természet háztartására és az emberek hasznára nézve igen fontosak is (pl. görény, menyét, ciczkány), mindazáltal mindenütt és mindig keményen üldözöttek, míg a házimacskák kártékony rablásait erdőn, mezőn, úgy szólva kiváltságosan üldözik.

A többi ragadozó állatok között csakis a magas északi vidékeken vettek észre rendszeres vándorlást és pedig a medvéknél, rókáknál s a nyestféléknél stb., melyek a magasabb hegyes

tájokról alsóbbakra szállanak le vagy másféle mérsékelt helyeket keresnek; azokat is ide kell értenünk, melyek mint rablók, más, szelidebb állatok rendszeres költözőkéséit követik. Továbbá rendszeres költözökés van megállapítva a bögereknél (denevér, puppegér) is, mely — de csakis az északi és hegyes vidékeken — a mint mondják, a madarak vándorlásához igen hasonlít.

Mint már említettük, igen sok egérfajú állat a mezőkről télre az emberek lakába költözik, minden évben rendszeres, s tavasszal azokat ismét elhagyja. Ide tartozik a mezei egér, vörös egér s maga a nagy erdei egér is. Másféle rágesálók pedig, pl. a közönséges mókus, melyek nálunk évről

Spanyolországi képek: V. Tánázoló ciganyleány.

évre ugyanazon egy helyen tartózkodnak, a hideg vidékeken minden évben rendszeres vándorlásra vannak utalva a természetből s gyakran messze téreken, sőt folyamokon is utaznak keresztül.

A patások sorában s különösen a kétszülküek vagy kérődzők között is nagyon sok a rendszeresen vándorló, vagy helyesebben szólva, költöző emlős-állat. Köztük a legfontosabb kétszülküek az iramszarvas, melynek vándorlásairól északi Sziberiában Wrangel következőleg ír: „Május vége felé nagy csordákban hagyja el az iramszarvas az erdőt, hol télen át a zordon hideg ellen védelmet szokott keresni és az északi lapályok felé vonul, részint mivel ott a mohfedte mezőkön jobb táplálékot kap, részint pedig, hogy a legyek

és szunyogok elől menekülhessen, melyek a tavasz beálltával iszonyú csoportokban homályosítják el a levegőt. A tavasi csorda az ott lakóknak nem sok hasznót hajt, mert olyankor az állatok soványak s a bögölök csipése miatt sebekkel s daganatokkal fedve; de augusztusban és szeptemberben, mikor a buja legelőkről visszatérnek, egészségesek és kövérek s igen izletes és tápláló vadhúst szolgáltatnak. Jó években az iramszarvas-karaván több ezer darabból áll, melyek, noha 2—300 főnyi csoportokban utaznak, egymáshoz igen közel maradnak, úgy hogy az egész egy szerfelett nagy tömeget képez. Utjuk mindig ugyanaz. A folyókön való átkelésre olyan helyet választanak,

hol a partra száraz völgyesoros vezet s tül-felől alacsony lapályos part könnyíti nekik a feljuthatást. Itt minden egyes csorda szorosan összenyomul s a folyam egész felülete uszó fökkel van fedve. E leírásához Pallas még hozzá teszi azt is, hogy oly nagy csoportokban utaznak át a siberiai folyókön (Anadyr, Lena, Jenisey és Oby), hogy szarvaik távolról erdőnek látszanak s ösvényeik a parton árkokhoz hasonlítanak. Elöl a tehénnek bonyáikkal, utánok a hímek. A vadászok a hajókról sokat elejtenek belőlük lándzsáikkal s azonkívül hálókkal és törökkel is sokat elfognak. Főbb elemeik az állatok között a farkasok, torkos borzok (fjel frass, wolverene) és medvék. Mellest azt is megjegyezzük, hogy mind e ragadozók hűségesen követik vándorlásaikban az iramszarvasokat — és így ezek hasonlóképen rendszeres vándorok.

Rendszeres vándorlóhoz tartoznak még a bivalyok (pézsmabikák), melyek őz felé apró, 30—40-ből álló csoportokban dél felé vonulnak s később hön tájakra, a Hudson-öböl tartományokba Észak-Amerikában, továbbá a Mellville szigetre stb. visszatérnek. Épen így tesz az amerikai bivaly vagy bölény is, mely az évszakok szerint tartózkodási helyét mindig változtatja. A bölények nyáron át a terjedelmes mezőkön tanyáznak, télre pedig összegyűlnek s az erdős vidékeket keresik föl. A bölények hol kisebb, hol nagyobb rendszerességgel, de minden évben vándorolnak. E vándorlások déli határa a mexikói öböl, északi határa Kanada, szélessége pedig

kelet felől a Missouri folyamtól nyugat felé a sziklás hegyekig terjed. Mindazáltal majd mindenfelé találhatni egyes hátramaradtakat, a hol csak megfordultak. Ezek rendszerint vén bölények, melyek már gyengébbek és restebbek, hogysem a karavánt követhetnék, vagy talán gonoszabbak, hogysem az ifjabb nemzedék eltűrhetné őket s ezért vannak remete-életre szorítva. A vándor csapatokat onnan is föl lehet ismerni, habár a bölényeket már nem vehetjük észre, hogy rendszeresen egy csoport és és sovány farkas is követi nyomaikat, a lében pedig saskeselyűk és hollók szállongnak felettük, melyek mindnyájan biztos zsákmányra számítanak. Úgy látszik, hogy a bölények is bizonyos utakat követnek vándorlásaikban, melyek a réta-

kók előtt „bölény-ösvények“ név alatt ismeretesek.

A zergék és vadkecskék is a rendszeres vándorokhoz tartoznak. Az európai vadkecske a havas zordon tetőről télre a fenyvesekbe vonul, hogy a nagy hideget kikerülhesse és ennielót is kaphasson; az Észak-Amerika hegyes vidékein lakó vadkecske pedig hasonlóképpen lejön a lapályokra, de akkor aztán az ősz folytatában terjedelmes téreket barangol át, míg végre tavasszal ismét északra visszafelé vonul.

Különösen sok a rendszeres vándorló a sarkvidékeken élő tengeri kutyák vagy fókák között. Részint a borzasztó hideg és eleséghány miatt, részint, hogy magzataik számára alkalmas helyeket találhassanak: köztük a legtöbb évenként kisebb nagyobb utazást szokott véghez vinni. Steller szerint ugyanazt vették észre a tengeri medvéknél vagyis medve-fókánál, az ormányos fókánál vagy tengeri elefántnál, a grönlandi és közönséges tengeri kutyánál s másoknál is. Ezekhez csatlakoznak még a rendszeres és nagy mértékben észak felé vándorló, a cetfélék közül, melyeknek állandó tartózkodási helyek sehol sincs egész éven át.

Már most az emlős-állatok vándorlásának második neméhez: a határozatlan cigányserű kóborlásához jutottunk. Az előbbieknél azt vehettük észre, hogy legfőbb ismertető jelök az utazók társaságos összetartása, míg ez utóbbiaknak legalább is a nagyobb része magános kiállhatatlan fizikának látszanak. Így barangol többnyire minden ragadozó magánosan vagy legfeljebb másodmagával, nyugtalanul egész életében. — Oroszlánok, tigrisek, párducok stb. az utazók tudósításai szerint gyakran rendkívül nagy utakat tesznek; így a medvék s farkasok is le egészen a legapróbbakig, valóságos lézengők, csavargók. Hasonló módon, de már nagyobb csoportokban, kószál sok mjom-család szüntelenül, s más állatfajoknál is találhatunk ide tartozó példákat. De egészen véve a vándorlás e módja kevés változatoságot nyújt. Épen azért forduljunk azokhoz az állatokhoz, melyek hirtelen, csaknem titkoszerűleg tűnnek el s többnyire borzasztó nagyszámmal.

Mindenek előtt egy állatot kell itt megemlítenünk, mely nevét is épen e sajátosságától nyerte. Ez állat a vándorpatkány. Indiából s Persiából, mert őshazája hihetőleg e két ázsiai tartomány, nemcsak egész Európában, hanem az emberek-től lakott föld minden részében elterjedt. E gyors és általános elterjedés leginkább a hajózás által történik. Egyetlen nagyobb hajó sincs pat-

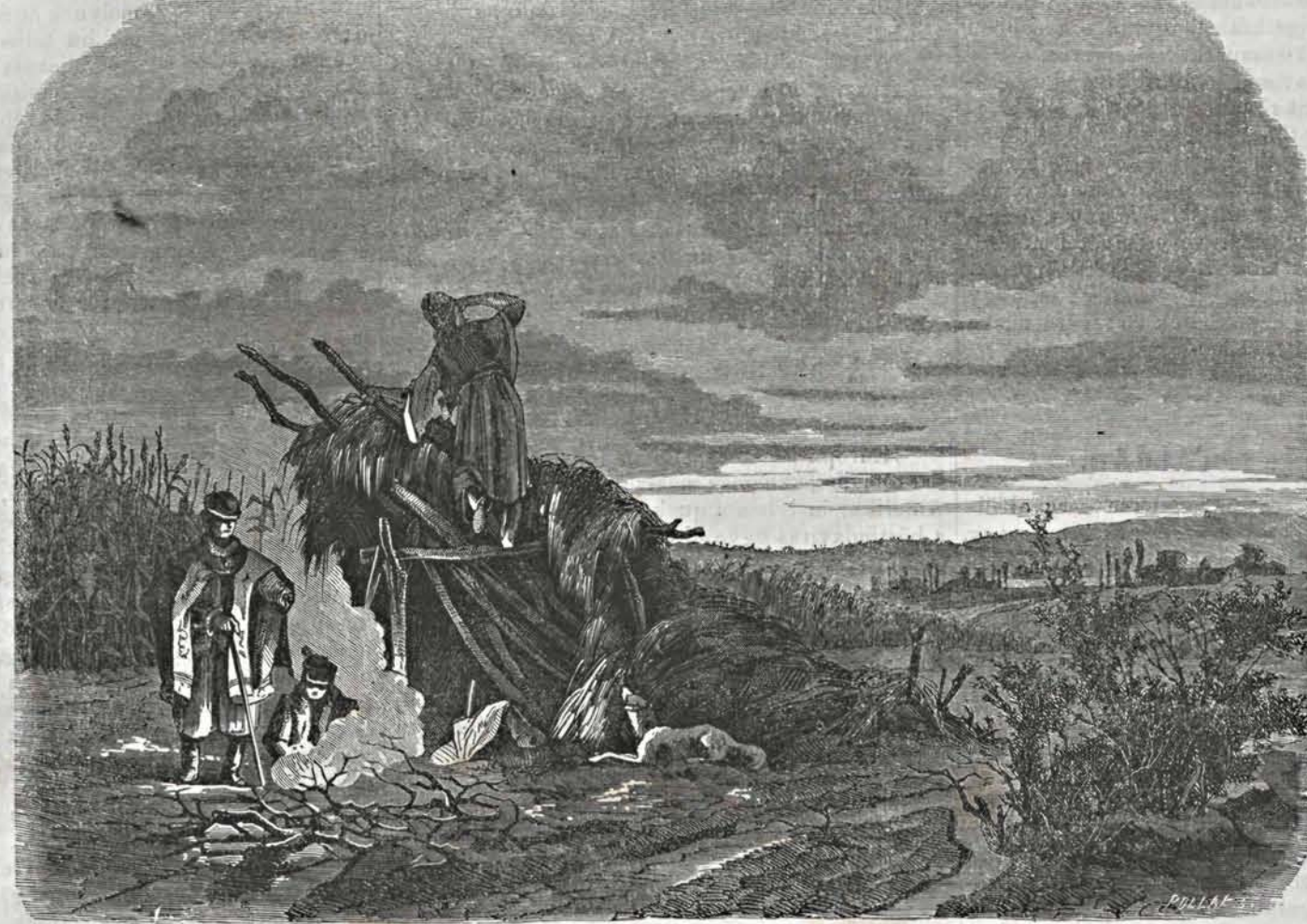
oda vagy a fellegek szülték? Irtóztató csoportokban jelennek meg épen mint a sáskák, elpusztítanak minden zöldet, mert a mit egyszer megharapnak, elhal, mintha meg lenne mérgezve. Addig élnek, míg nem kénytelenek újból-kínótt füvet enni. Ha el akarnak utazni, összegyűlnek, mint a fecskék; néha csoportonként döglének meg s olyankor megrontják a levegőt, melytől az emberek szédülést vagy sárgalást kapnak, vagy pedig a hölgymenyétek (hermelin) is megészik, melyek aztán tőlök egészen meghízhatnak és úgy elszaporodnak, hogy egész erdőt betöltenek roz illatukkal, a mint ez 1518-ban történt. Eddig Claus Magnus.

Brehm azt mondja, hogy a paraszok még most is azt hiszik Skandináviának e talány-szerű állatáról, hogy az égből hull alá s azért jelenik meg oly iszonyú sokaságban, de később torkossága miatt gyomrát elrontja és elpusztul. Linné azt írja róluk: Ezen állatokat különösen feltűnővé teszi sa-

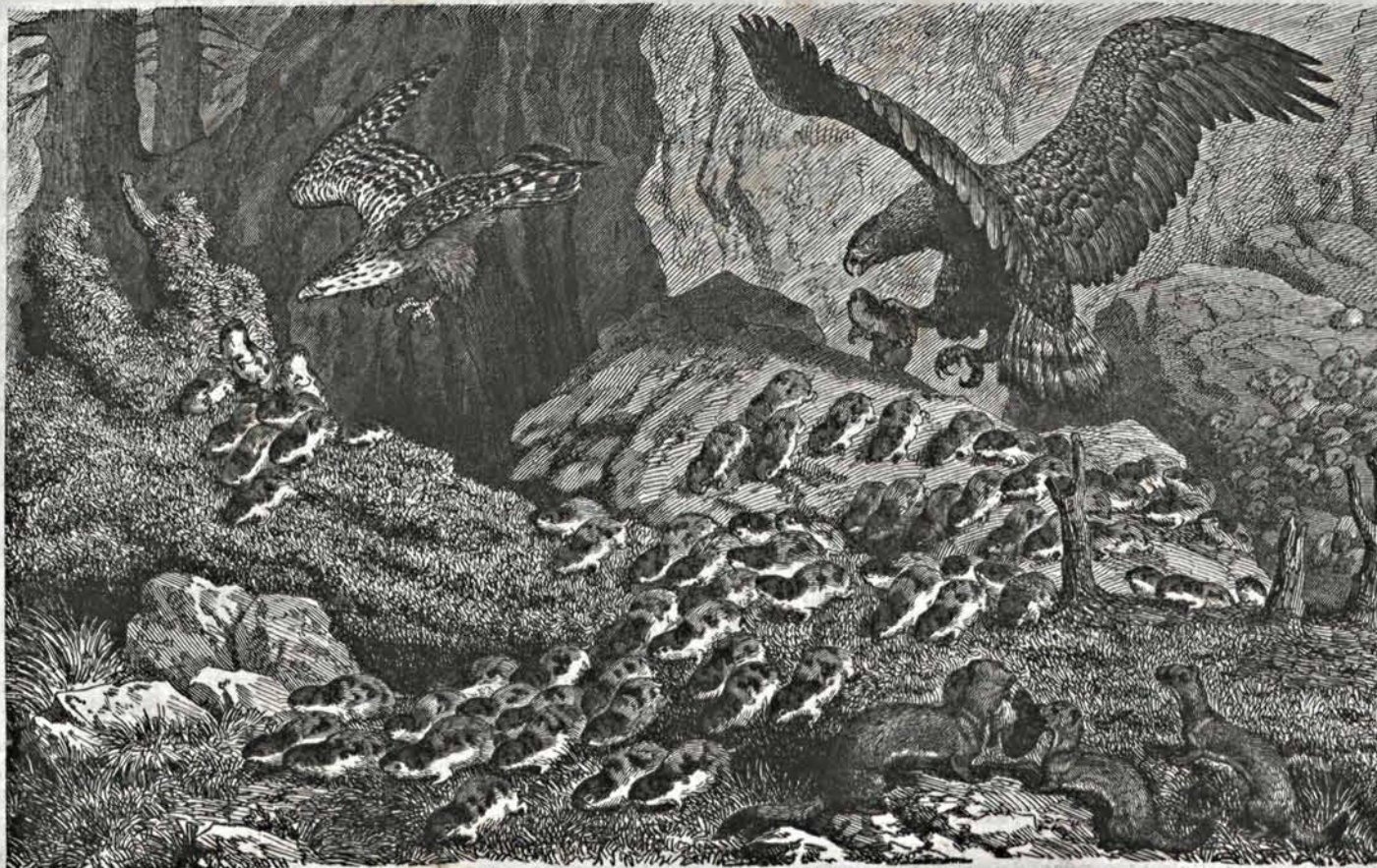
játserű vándorlásuk, mert bizonyos időkben, rendszerint 10—20 évi közökben, oly nagy számmal költözködnék, hogy bimat el a szemlélőt. Egyenes vonal, párhuzamos, 2—3 ujjnyi széles, mély barázdákat hagynak magok után a földben, melyek néha több ölnyi távolra vannak egymástól. Utjukban mindent föl-

emésztének, füvet, gyökereket stb. Utjukból semmi sem képes kitérteni őket. Ha ember áll eléjük, lábai között keresztül másznak s védni igyekeznek magokat elene. Ha egy szénacsúrra akadnak az utban, keresztül rágják magukat; ha pedig szikla áll utjukban, félkör alakban megkerülik s azután ismét egyenes irányban mennek tovább. Ha tóhoz érnek, átuszának azt, bármilyen széles, még pedig egyenes irányban s gyakran a legnagyobb átmérőjében. Ha a vizen átmentők alkalmával hajó áll utjukban, fölmásznak rá s tul a vízbe ugranak. A legkevesebb folyam elől se térnek ki; bele rohannak, ha mind elvesz-nének is benne. De emberi hajlékokba soha sem hatolnak be.

Hoegström a vándor-lemmingeket visszafelé jöttükben is szemlélte s ezt írja róluk: Utazásuk visszafelé rendszeren észrevétlenül történik, mivel

Küko-lezacsász. — (G. egus: János rajza.)

Vándor lemmingek.

előfogal, hol az előbb csendesen lakott s azon mértékben szaporodik, a mint emezek fogynak. Mindezen vándorlók között legcsodálatosabb a lemming, mely hasonlóképpen az egérfajú rágesálókhoz tartozik. Claus Magnus upsali püspök azt írja róluk, hogy néha hirtelen jött zivatarok és záporok alkalmával az égből hullanak le s nem lehet tudni, ha vajon távoli szigetektől kerültek-e

az állatok a számtalan veszély és ellenség által igen kevés számar olvadnak le. Főbb ellenségeik a rókok, medvék, torkos-borok, nyestek, hermelin, ragadozó madarak, hollók, varjúk, szarkák és sirályok. Az ember csak ritkán ildózi, ellenben azt mondják, hogy az irászarmas néha eszi, vagy legalább is megéli őket. Visszamenet is oly egyenes irányban utaznak, mint mikor a lapályra leszállnak.

Bruse a vakondoknál is vett észre vándorlást, melyek egy szigeteket elhagytak a későbbben két év múlva újból visszausztak a szigetre.

Ha már most az emlős állatok vándorlását nézzük, az összes jelenetét röviden áttekintjük, okvetlenül szemünkbe fog tűnni a fentebb említett különbség, mely azt a madárvilágtól elválasztja. Ha avval összehasonlítjuk, mindenesetre egyhangúnak, költözetlennek tűnik fele a könnyen észrevehetőjük, hogy az, általában véve, kivétel nélkül, csakis a szükségletek kielégítése végett történik. Végül még jónak látjuk megjegyezni azt is, hogy az állatok vándorlása az emberek hasznára nézve sok tekintetben megbecsülhetetlen.

Russ Károly után

Sámi Lajos.

Kukoriczaföldön.

Ősz van. A partosabb helyeken — az alföldön hegynek nevezik — szüretelnek s ma vagy holnap a kukoriczát is főszaaditják már.

Hej! a ki most ott kinn lehetne a hosszú pajtak mögött elterülő földeken, már mint alföldi kukoriczaföldeken!

Az, kinek bölcsőjét érde, bércecs környéken ringatás s ki méltán hirdeti szépségeit a bükkös hegynek: csodálkozik az alföldi emberen, ki egyhangú sikkján bájját eljé teszi a fenyvesek vadregényes tájának. Am csodálja ő is Petőfivel, ah! de képzete a hegyvölgyet nem járja. Szeme-lélke elfárad a hegymászásban és csak a pusztáj elkelő Mátrát szereti, mert neki csalhatatlan jóvendőmondója. Ha „tögyel”, t. i. ha ködös, az eső bizonyos. Aztán ha magasabba sem emeli fejét, mint a mily magasból a vakanturást is meglátja: a felhőket átfuror ormon pihentetheti meg szemét. Voltaképp a távol hegy bocsátkozik le ő hozzá, hogy — a mint jó öreg fejével gondolja — a tanyásnak tévelygő tekintete megakadjon rajta, különben elveszne a határatlan síkon. Mert még a tisztamenti ember is megcsúszna néha, hogy felhőnek nézi azt a repce-petrenczét, pedig hát ökor.

No öreg Nebizdrá bácsi, még csak egy éjszaka egy nap, aztán szanaszét tördelk a kukoriczát és kijár a commenzió, ha jól tudom 25 garas, egy kenyér, meg egy véka csüves tengeri. A nyáron át kötött cizrokpeprók is csak hajtanak valamit a konyhára s az a kurta porázra eresztett süldő, mely ékteleket sít a kérlelhetlen czövek mellett, karácsonig nagyot bizik a commenzió, meg a — böngészett kukoriczán.

Azért, hogy késő ősz van, „genge” csó akid még elég a Pisti gyerek nagy művészettel süti meg rozsapirosra a dudva parázsában. Csemegének lesz a szalonna után, melynek rovátkos szeletei görnyedezve szerzegen a hegyes láncon, mialatt vastag csöppekben potyog alá a zsír a tányérnak alátartott széles kenyérdarabra. Ott húsel a korsó is; csak nyaka látszik ki a földből. Ha jóllakik, majd nagyot híz cserépceséből.

A „Peták” kutya, jóllehet orrát csavarítja a fölséges szalonnaszag, neszel, mert gazdája most kapaszkodik fel a tej legmagasabb pontjára — a kunyhó tetejére, honnan vaktába elküldi magát: „Látlak, gazember!”

Miután Nebizdrá bácsi — így csutolja szegényt a faluban a dévaj fiatalság — elvégezte bölcs körültekintését, leszáll a „messzelátóról” és kezdődik a vacsora. A butykosban egy kis pálinka is maradt még, és az a kövér étel után vérré válik az emberben. Ugy-e bár, öreg? Aztán hogy elvégezte esteli ebédjét, rágyújt a közösügyes trafikra s a tüztől meg-megveresedő bodrokat ereget az ősi szellő lebegésű szörnnyára.

A nap rég leszállt már. A láthatár éjbe hanyatlak. Megvillantak a pusztá csillagai: a pásztortüzek; mialatt a fias-tyúk emelkedik a magány fölé és ordas juhászekbe rekedt utatással felében egymásnak tanýáról tanýára, mely hangversenyben természetesen a csösz „Peták” kutya is közreműködik. Az ugaron legelésző ökrök kolumppa meg-megszakítja a szomszéd tanyabeli béres erlyes kifakadásait, mert a „Kengyel” meg a „Sárkány” — kitérték a tilalmasból. Aztán még esend. Csak a kipányvázott igazslovak csörrentik meg néha-néha békójukat, mialatt — tompa dob-

pergésnek vélnél — szabatos ropogtatással fogyasztják a lapos harmatos füvet. Egyszerre, néhány ölyvi magasban, rebbenve suhan el az alvó fölött egy sötét felleg, melynek előre lövellő foszlánya panaszosan meg-megsi. Vadlúd sereg kelt a nádasból, hogy éjnek idején, a vadász fegyverétől menten, folytassa vándorútját.

Nebizdrá bácsi csak félszettel aludt, a hangra fölérez, meg egyszer felkúszik a kunyhó tetejére és intőleg bekiáltja az éjszakába, hogy: „Látlak, gazember!”

Aztán mélyeséges, álomhozó esend. Csak a kukoricza-erdő levelei zizegnek-susognak s rózsaszín álmat hajtanak át a Pisti fiú hétéves szívére. Rózsaszín álmat piros kukoriczáról, pirított szalonnáról s tán még piros nyelű bicskáról is, melylyel második kapálás óta biztatja édes atya.

Az idei termésből tán még egy — piros táblájú olvasókönyv is ki fog kerülni. Vegye meg kee Nebizdrá bácsi annak a Pisti gyereknek.

Forgó János.

A börtönügy történetéből.

(Vége.)

Európa tehát ez időben lényeges haladásokat tón, de csakhamar messze tulszárnyalta a fiatal Amerika, melyben a quakerek működése folytán a börtönjavítás ügye új stadiumba lépett. A quakerek felekezete az első angol forradalom idejében, midőn a vallási szellem is hatalmasan feléledt, alapítá Fox György, egy takács fia, a 17-ik század közepe táján. Fox a fennálló egyház megátámasztásának vádját alá helyeztette, Angolország egyik börtönéből a másikba hurcoltatott; az új és üldözött felekezet tagjai évekig tartó fogságra vettek, s különösen a Newgate-i börtön volt szenvedések színhelye. Négy sor egymás fölébe akasztott függőágy képezte a foglyok háló helyét; másokat szűk földalatti lyukakba csukattak; az első helyen a romlott levegő, a másodikban az éhség miatt bő aratást tartott soraikban a halál. Az üldözöttek elől menekedve, alakítása után a felekezet nemokára (1656) Észak-Amerikába is átköltözött, hol azonban harmincz évig, különösen a bostoni puritánok részéről szintén sok zaklatást kelle eltűrnie, míg Penn Vilmos biztos menhelyet szerzett neki. Penn, fia ama nagyevű hősnek, ki Anglia számára Jamaikát meghódította, a quakerek gyűlékezeteiben való részvétel miatt, s mivel az utczákon vallásos szónoklatokat tartott, 22 éves korában szintén börtönbe vetették. A kiállott fogság azonban még növelte benne felekezetehez való ragaszkodását, s midőn 1671-ben Amerikába átköltözött, sokat fáradozott terjesztésén. II. Károly király, atya érdemei megjutalmazására kiadott rendelete folytán, Pennsylvaniai nevezett nagy területet ajándékozott neki (1681), melynek kormányzását s igazgatását is rábízta. Itt első gondja volt Pennek, hitorsosai számára menedéket nyitni, s nemokára üldözöttek is egészen megszűnt (1687). Penn azonban nem felejté el a börtönben kiállott szenvedéseit, s utazásai közben, különösen Hollandiában, egy jobb börtönrendszert tanult vala ismerni, melyben legalább munkáról volt gondoskodva; elrendelése tehát alkotmány szervezetének (great law) 10-ik fejezetében, hogy ezentúl „minden börtön a csavargók, kőborlók és büntettek számára dolgozóház legyen;” a halált is csak a gyilkosság büntényének fenytésére tartá meg. A szellemi javulás eszközlésére a quakerek szükségesnek vélték az embert a magány által fokozott lelkiismereti gyötrelmeinek átengedni, de e mellett nem feledkeztek meg a keresztény égből az emberiesség ügyéért buzgó tiszta emberszeretetet meríteni. Szellemi irányuk, kapcsolatban a kiállott szenvedések emlékezetével, törekvéseiket így a büntető törvények szigora enyhítésére s a börtönügy javítására vezették. Penn halála után (1718) Anna királynő alatt, a tartomány törvényei és börtönei ismét a régi angol kegyetlen rendszer szellemében szerveztettek ugyan, de az egyszer megpendített valódi emberség nagy eszme ritkán hangzik el nyomtalanul, s itt is a quakerek közt fennmaradt, hogy félszázaddal később újra feleleveníttessék, s hogy végre napjainkban velünk éreztessék áldásait. Az első társaságot, mely czélul tűzte ki magának a börtönök nyomorán enyhíteni, a quakerek 1777. febr. 7-én alapíták, egészen Penn szellemében.

E társaságok a közvéleménytől is támogatott fáradszón befolyásának sikerült 1818-ban egy törvényt kieszközölni, mely egy magánrendszerű börtönök építését rendelé el Pittsburgban, s

1821-ben egy másodikat Philadelphiában. Az ezen börtönökben követett rendszer *philadelphiainak* vagy *magán-rendszernek* nevezetik.

Belgiumban, Svájcban, valamint Németországban is igen sok történet a fogházjavítás ügyében a legújabb időben, de ennek, valamint Európára jelen állapotának vizlátat itt mellőzzük, áttérünk börtöneink esetelésére az 1847-iki országgyűlés ideje előtt.

Magyarország, melynek egész története küldetéses kötelességének hű teljesítése, a keresztény művelődés megoltalmazása végeti küzdelmek hosszú sora, a börtön-javítás, mint általában az újabbkori polgárosodás ügyében a század kezdetén Nyugat-Európa mögött néhány évtizeddel hátramaradt. De korunkban az évtizedek az elmúlt idők századaival érnek fel s nagytényünk, midőn az idegenekért való önfeláldozás okozta kimerültség állmából felocsudtak, s a nemesség körén túl a nemzetre, s a haza határain kívül a külföldre tekintettek, megrémülve vehették észre, mily nagy út fekszik előttük, míg a korszellem magaslatára felemelkedhetnek. Nem akartak, és nem tudtak magokan az által könnyíteni, hogy a középkor hagyományainak terhét vállukról levetették volna; ősi alkotmányukhoz ragaszkodva, egyes születte gerendáit földözgatták, de erélyes kézzel nem mertek hozzányulni, nehogy a durva érintésről összedőljön a rozant épület. Hogy ezen eljárás bármily mély és helyes közjogi felfogáson alapult legyen, a megye lényegesen védelemre, nem tevőleges cselekvésre szánt szervezete nehézségével párosultan a büntetőjogi s különösen a börtönrendszerben üdvös reformot nem eredményezhetett, természetes, hiszen a börtönjavítás főkölléke: kivitelének czélészere következetessége. S így történt, hogy börtöneink egyik leggyengébb oldalunkat, a szomorú rendtelenség látványát tarták fel.

Bizonyos rendszer ugyan e tekintetben sem hiányzott intézményeinkben. A szorosabb értelemben vett szabadságbüntetések, börtön (carcer), és enyhébb esetekre fogság (arrestum) elnevezés alatt régóta ismeretesek hazánk büntető törvénykezelésében, mely a büntőség mérvéhez való kiszabásukat a bíró böles belátására bizza. Magoknak a fogházaknak belső rendezéséről azonban nem szól a törvény. A kormánytól ritkán szemügyre véve, a megyétől elhanyagolva, hogy milyen visszaélésekkel voltak telve ezen az emberi igazság kiengesztelésére s a büntős megfenyítésére szolgáló intézetek, annak minden hazai iró szomorú képet nyújtja. Így bőlni Párkas Sándor, ki első mutató be „Utazás Észak-Amerikában” (Kolozsvárt, 1834.) czimű munkájában Amerikában emberség törekvéseit, börtöneinknek amazokkal ellentétét állapítja így esetel: „Nálunk a fogházak a megromlott erkölcsök szeméztáza, hová egy időre kihányatik a társasági életet megvető rohadat rész, hogy ezen házban, mint a gonoszság iskolájában, a henyé élet unalmi közt egymást tanítva, még rendszeresebben betanultassák a gonoszság a status költéséig, hol a fogoly a botozások közt, megutálva a boszúálló törvényeket s az őtet megalázott és kebléből kirekesztett emberséget, új elkekeredéssel tér meg az életbe, visszaboszulni az őtet üldözöket.”

Kölöcsy Ferencz „Vadászlak” czimű beszélyében, a valósághoz híven következőleg ír le egy megyei fogházat: „A megye fogháza három osztályal bír, egyik, mely alsó tömlőznek neveztetik, tulajdonképp föld alatti pince, vagy verem volt, hol rendszeren 70—80 rabló, gyilkos s gyujtogató rothasztó nyirok s fojtó gőz közt összetorlasztva őriztetik. A más két osztály az élők levegőjében földszint épült, egy férfiak, másik asszonyok számára; e kettőben mindenféle rangú és koru, megrögzött és kezdő gonoszk, vigyázatlan tettekkért befogott ifjuszok minden különbség nélkül egyívő záratnak. E két osztályt a legteljesebb joggal úgy lehet tekinteni, mint a legcélszerűsőbb iskolát, hol a föld alatti osztály jövedő lakosai, vagy lakosainak oktatói vagy utabvezetői állandóul neveltesenek, s olykor (a népnek retentensül-e vagy mulatságára) a vesztőhely gazdagítására egy-két zsákmány előre készül-hessen; mert kit egyszer ifjúsága hajnalában, bármi történet következtében a sors ide kényserített, annak igen nyomorult fejének kell lenni, ha a vétek mindtelével tekervényeivel s legborzasztóbb szemtelenséggel tökleletlen meg nem ismerkedett; ki ide jöttek a becsületérzésnek valamely szikráját szívében hozdozza, vagy az emberi nem iránt tisztában vagy homályosabban még valami hajlandóságot érzett, minden bizonytalanság kettő nélkül tért vissza a társaságba,

onnan időről időre, mint honába ismét eljövendő.” — „Nem rég az ideje — ugymond Sárnyák Jakab — hogy latinul szerkesztett itéletünk a büntető ad squalloros carcerum kázhoztatták, miből úgy látszik, mintha magok a bírúk is a szennyet és tisztátalanságot a börtön lényeges tulajdonságának hitték volna. Mi csoda, ha ily vélemény mellett a tömlőczők nagyobbára mind szurtosak és nedvesek voltak, melyeknek nyírka és férgeli ellen zsíros ingeműbe kellett és kell rajainknak átöltözni, mi csoda, ha ezen boldogtalan vermek legkeményebb telben is vagy nem fűtettek, vagy a bennök a nélkül is megvesztegetett levegő eleven szén fojtó gőzével szaporítottatott?”

Igy Zsoldos Ignác azt mondja: „Börtöneinkben gyakran a zugok oly tömők, hogy vannak esetek, melyekben a szerencsétlenek egyszerűen soha sem hanem csak sorban egymásután fehetnek le.” Egy más helyt pedig: „Fogházainkban nönembeli rabjainkra nézve botránkozással lehet tapasztalni, hogy ezek, kivált a számos (számtalan) korbácsütésektől való igen természetes félelemből, magokat sok minden rendű, rangu, szolgálata s állapotu férfiak által készakarva s alkalmat keresve meg szokták terhesíteni.” — Szépen mondja erre vonatkozólag báró Eötvös: „Magános ember egészen jó vagy egészen rossz nönese; a társaság azzá teheti. A haza pillanatokra istenné, a tömlőcz ördögé.”

Fogházaink ezen legszenbeszűköbb hibáin javítani a kormány időről időre egyes intézkedéseket tón; erre vonatkozó felsőbb rendeletek különösen a mult század 2-dik felében taláunk nagyobb számmal, midőn a börtönjavítás a külföldön megrendített kérdésének vizshangjai hozzánk is áthatottak. Így egy főispáni utasítás 1751. máj. 18-ról elrendeli, miszerint a hatóságok kellően felszerelt börtönökről gondoskodjanak. Néhány helytartótanácsi körlevél is kelt e tárgyban, s kötelességévé teszi a hatóságoknak a foglyok kellő örködését intézkedni, (1761. márcz. 26-án stb.) a férfiakat a nőktől, a nagyobb gonosztevőket a kisebb bűnösöktől elkülöníteni, (1783. april. 5., 1819. febr. 13. 5220. sz.) mindnyájokat vallási és erkölcsi oktatásban, arra alkalmazandó lelkészek által részesítettani (1819. febr. 23. 5220. sz. 1820. decz. 12. 81137. szám).

A törvényhozás terén a börtönök javításának kérdését először az 1827-iki országgyűlés alkalmával látjuk felmerülni. Rég érezte ugyanis Magyarország egy rendszeres, büntető törvénykönyvnek hiányát; ezen segitendő az 1799-iki 67. t. cz. egy büntető törvénykönyv kidolgozására bizottságot neveztek ki, melynek munkálatait az 1825—27-ki 8. t. cz. által kinevezett bizottság levén vizsgálat alá, ezt félrevetendőnek s egy újnak kidolgozását szükségesnek határozták, s egyzersmind a börtönök szomorú állapotáról meggyőződve, kerületi börtönöknek felállítását javallotta. Ezen bizottmány munkálatait az 1837-iki országgyűlés elé terjesztettek ugyan, de tárgyalás alá nem kerültek. Az 1840. 5. törvényczikkben a közhajítás végre kifejezést nyert, szavai szerint: „A büntető törvénykönyvvel válhatatlan kapcsolatban lévő büntető és javító rendszer behozása iránti kimerítő véleményadást végzett ország választmány nevezeték ki. 1. §. Ezen választmány tekintetbe vévén a külföldi jelesebb büntető s javító börtöneinek elrendezését, javaslatot készítsen az ország különös körülményeire képest azon rendszernek legezélirányosabb módon, mi alakban lehet alkalmazása, az e végből szükséges fogházaknak hol, mennyi számban és mi módon felállítására, azoknak felállítására, belső igazgatására és fentartására megkivánató költségeknek a lehetőségig közelítő kiszámítása felől, s aziránt is, hogy azon költségek honnan fedeztessenek.” A választmány tagjai Ő Felsége kegyelmes jóváhagyásával nevezettek ki.

Az országos választmány Pesten 1841. decz. 1-én megkezdé üléseit. Az ötödik ülésben decz. 13-kán került a különféle börtönrendszerek megvitatása szónygre; előadotván a különféle nézetek s a mellettök harczoló érvek, a választmány kimondá, hogy: „Legyen bár maga a büntetés a rabnak javítása, vagy ha ez talán elérhető volna, annak elkerülése a czél, hogy inkább elromolva a tömlőczből ki ne jöjjön. — a magánrendszer az, mely már a maga alkotó és lényeges részei által kezeséget nyújt az iránt, hogy büntető jellemét elveszteni nem fogja, más részről pedig a szigoruságnak az emberségi parancsával összekötését lehetővé teszi.”

A javaslat az 1843. évi máj. 14-én Pozsonyba összehitt országgyűlésének, a királyi propositiók első pontja szerint tárgyalás és határozathozatal

végét előterjesztett s tárgyalás alá is vétetett, melynek alkalmával ismét feljutt az ország, vajon a magán- vagy hallgató rendszer fogadtatás-e el. Nagy tudományt, széles tárgyismeretet visszatükröző szónoklatokra adott ez alkalmat mélyebben bocsátkoztak a kérdés fejtegetésébe gr. Apponyi György, gr. Barkóczy János, gr. Szécsen Antal, b. Eötvös József, ez utóbbi a hallgató rendszert pártolva. A vitának eredménye az lett, hogy mind a főrendek, mind a KK. és RR. a magánrendszerben egyeztek meg; érdemleges tárgyalás alá vétetvén azonban a javaslat, csakhamar nevezetes véleménykülönbség támadt az alsó- és felsőház között, az előlegesen felállított minta-börtönök száma, helye s a költségek iránt; ezekben megegyezhetés nélkül eltelt az idő, miglen az országgyűlés 274. ülés után 1844. nov. 13-kán feloszlott, s a javaslat javaslát maradt, valósitása egy jobb időre halasztatván.

A Petőfi-ünnep Félégházán

(Október 13-kán).

Az ünnep részleteit, rövid vázlatban már a „Politikai Újdonságok” legutóbbi számában közöltük. Most inkább az egésznek szelleméről és saját benyomásainkról akarunk számot adni.

Az egyszerű kün város, büszkén abban, hogy a legnagyobb magyar költő bölcsőjét ringathatja, első rendezett ünnepet nevének. Volt már Kazinczy-, Széchenyi-, Dessewffy-, Vörösmarty-, Katona-ünnep; akademia és Kisfaludy-társaság évéről évre emlékszedésekkel őrlik jelesek emlékeztet. Még csak Petőfiről nem volt másképp, mint az irodalom holt betűiben szó. S jól esik szívünknek, hogy a tudósok és írók mulatságát a nép hozza helyre, azon költő emlékezte körül, ki kiválólóg s mindenek felett a nép költője volt. Tisztelet s elismerés érette Félégházának, mert bár az emléktábla eszméje Reményitől eredt, de az ünnepély egészen a félégházaiak gondolata, s övek a kivétel érdeme is.

Azt vártuk, hogy a nép részéről jött kezdeményt az irodalom tömegesen fogja követni. Azt hittük, Pest s kivált irodalmi köre rajt fog kibocsátni magából s a kik annyiszor magasztalták (és utánozták) Petőfit, s a kik annyiszor esküdtek nevére s vallák az ő irányát az egyedül idevítőnek, — és viszont a legújabb költői nemzedék, mely őt már csak műveiből ismeri s most módja vala kegyelettel leróni iránta és úgy szólvá közvetlenül tenni le szobrára szerény koszorúját: — azt reméltük, mind, mind ott lesznék. Az akademia, a Kisfaludy-társaság (egyiknek sem volt tagja) elküldé küldöttségét; az összes irodalom-ból, Maszák Hugó journalista barátunkon kívül, egyetlen egy lélek sem jelent meg, mert az ünnepélyen szereplő három költőt, s az említett küldötteket, kiknek száma mindössze is háromra olvadt, csak nem számíthatom. . . . Az irodalom, a költők berkéből így sietett egy zöld ágacska vinni örök büszkeségének márvány-homlokára!!

A honvédek (Petőfi honvéd is volt) aránylag sokkal buzgóbbak voltak. Elnökük, Perzelt Mór vezetésé alatt, jeles tagjaikból küldöttek képviselőket az irodalmi ünnepélyre. Igaz, most a honvédek a világot; ók a nap hősei, s mintha Petőfit is inkább mint honvédet, semmint költőt kelene ünnepelni — emlékszedokra körül egész kis honvéd-ünnep fejlődött, Perzelt utjában Keskeméten nagy ovatióval fogadták; Félégházán csak öt üdvözölték; az írók (magok is hátravoaulva, mintha szégyenlenek, hogy oly kevesen jöttek királyuk tiszteletére) alig vettek számba; a tábornokot négy lovas hintón röpitették a városba, a kerületi házhoz, a tudósok faközékreken döcögtek szűk szállásukra; az emlékszedben a honvéd-strófat tapsoltak meg legjobban; s az ebédnél sokkal több toaszt és éljen születt a tábornoknak és a honvédeknek, mint a műszakiak és költőknek. Mondom: a honvédeknek áll most a világot; ez a levegőben van. Aztán Perzelt tábornok egyénisége oly megnyerő, oly lebilincselő, arca oly átszémlelő, egész lénye oly sensitív s mégis erélyes — hogy önkénytelen nyilatkozik iránta a tiszteletnél — melyet multja érdemel — sokkal több: a részvét száműzöttsége iránt s a gyöngéd szeretet személyesége. Így ő lett Petőfi mellett az ünnepély másik központja s az ünnepeltség másik tárgya.

De bizonyos, hogy az az irodalom is tábornokai által lett volna képviselve, ha Aranyt, Tompát, Jókait láthattuk volna itt, környezve egész sereg fiatal erőttől, az oroszlanrészt igen kétségesen tették volna a kard emberének. Ki már most az ok: hogy az ünnepély némileg elvesztette saját jelentőségét, vagy legalább más árnyalatot nyert? Az idő kedvezett az ünnepélynek. Az előtte való esők megzisztiták a léget s elverték a port. A ház előtti tér igen alkalmas helyiség volt; a nép nagy részétet tanusított. Elöl, ülőhelyeken a miveltebb osztály, mögöttük ezerek állottak. A tábla mely le volt leplezve; előtte emelvényen Kugler sikerült szobra állt, várva koszorút azon 14 ceinos leánytól, kik kétfelől foglaltak helyet. Balra az emelvény, a szónokok számára; jobbra az első pad, a kerület és a testületek küldöttségeinek.

Fazekas A. ügyvéd, Petőfi gyermekkori játszótársa melegen emlékezett meg a költőről, érdekes előadásában. Reményi, a tábla - egyszerűsége mind a Petőfi-szobor keletkezési történetéről nyújtott kimerítő felvilágosítást. Szász Károly költeményét má számunkban veszik olvasnánk. Szabados jeles fiatal költőnk kitünő költeményéből, mely tele van szépségekkel, mik az egész compositio gyöngébb voltát nagyon elfeledtetik, egy pár szép részletet ide vetünk:

— nines a ki fencsapogó kedvünk
S néma bűnk úgy tudná festeni,
Ostorozni, a mi gyarló bennünk,
Dicsőitni, a mi isteni.
Rázdulni férfi gyvávságra,
Buzdítani honvédő csatára,
S ha meghajlik és lemond magáról;
Felzárni a nemzetet álomából!

A költemény végén így szól:

— e hon határa
Szűk bezárni az ő nagy határa,
Félemelte őt a hír karjára,
Mint az anya kedvence gyermekét.
Dalát hallja róna, hegy, völgy, tenger,
S a vén idő hozzá nyulni nem mer,
Nem tépi le a hírek karjáról,
Hisz maga is megijult dalától.

Losonczy költeményéről, a költő iránti tiszteletből, csak annyit jegyzünk meg, hogy nem volt alkalomszerű. A dalára, ha nem is kifogástalan művészettel, dicséretesen működött. Az egész ünnepélyen s az azt követett ebédnél, színházban és táncszalgon, a szellem élénk, a hangulat emelkedett volt. A lakomára két távoli, lelkesítő üdvözlét is érkezett. Egyik Jóó János küldeménye Egerből, ki egy akó vöröset küldte Petőfi tiszteletére; ugyanó volt ki egykor Vörösmarty „Rosz borára” az egri jó bort küldötte volt. A másik a nemz. színház lelkes tagjainak távirati üdvözlölete volt, kik az új darab miatt nem jöhettek személyesen. — A színházban Reményi és Füredi villanyozták föl a közönséget, amaz búbbajos hegedűjével, ez érzelmentjes népdalaival.

Egy szóval szép nap volt nekünk, kik jelen voltunk; a kik el nem jöttek: bánhatják, mert elmulasztottak egy szép napot; sőt részben résztelhetik is, mert elmulasztottak egy kötelességet.

Egyveleg.

** (Türr tábornok és neje,) konstantinápolyi fogadtatásáról érdekes közléseket irnak. Mind az ő-, mind az új török párt nagyon kitünteté a ritka vendégeket. Giritli (kréta) Mustafa basa bosporus-parti gyönyörű nyári lakán több mint száz nő, gazdag keleti öltönyben, a lépcsőkön felállítva várta Türrét, kit az öreg ur maga kísért a hárembe, hol a többi basák nejei, rangjukhoz illőleg igazi királyi pompával és kitüntetéssel fogadták. Türr tábornok az alatt a basák közt mulatott és politizált. Szállásán (Péra angol felületben) régi barátain kívül számos küldöttséget fogadott. A törököket, böles szolgálat, a nemzetiségű kielégítésének szükségéről igyekezett meggyőzni; a nemzetiségű küldötteit pedig engesztelenkedésre s a muszkatóli óvakodásra intette. Türr a nagy követekkel, Halim és Mustafa Fazil egyptomi hercegekkel és Daim Huszein híres eszerek főnökkel is találkozott. Türrre a Giritli Mustafa basa háremjén kívül még Kabuli basa háremjét is (hol a nyáron Reményi jászott) meglátogató; igen megkedvelte a török nőket, kik közül többel francia nyelven társalgott.

** (Befagyott ablakok.) Hogy olvasóinknak a közlegő fafyok alkalmával kilátások a szabadba borus ne legyen, közüljük velők az Oroszországi-ban szokásos módot, az ablakok jegét felolvasztani. Szivacsot mártanak olyan vízbe, melyben főzött olvasztott fesszel megmossák a befagyott helyeket. Néhány pillanat alatt a jég eltűnik és a víz lefut.

Irodalom és művészet.

„Honvédék könyve“ cím alatt Vahot Imre új foliját indított meg, melyből az első füzet épen most jelent meg. Csinos kiállítású és tartalmas füzet. Elöl Klapka, Perczel és Mogyoródy könyvművei arcképei láthatók. A címlapon is rajzok vannak. A tartalomban érdekes élet- és csataraजzok vannak, naplótörzsek, egyes ezredek, például a 8-dik huszárezred története 1848,9-ben. „Néhány szó Görgei gazdátlan leveleire“ Asbóth Lajostól. „A magyar légión újjászervezése Garibaldi alatt“ Hevesi Gézáról. Van szépirodalmi rész is, s abban „Egy nőhuszár“ című korrajz Vahotól, s honvédtörténelmi versek Koszorúja akkori legjobb költőitől. Az „új folijom“ 5 füzetből fog állani, s abban legalább is 15 arckép (Barabás rajzai szerint) jelenik meg. Az egész folijom ára 5 ft; egyes füzeté 1 ft. Továbbá Klapka, Perczel és Mogyoródy arcképei külön nagyob és színes nyomatú arcképei magukban is megrendelhetők Vahot Imrénél, (szép-utca 3. sz.). A „Honvéd-könyv“ 1861-ben kiadott s akkor betöltött folijoma is kapható még önál, három kötetben három forintért.

„Ung“ cím alatt Ungváron megjelenő politikai s vegyes tartalmu hetilap 1-ső s egyszerűs mind mutatóványa fekszik előttünk. E lap a dícséretesen ismert „Felvidék“-et helyettesíti; szerkesztője ugyanaz, ki amazt több éven át vezette, Bándóczy F. Az „Ung“, mint programja is mondja, fő-gondot a megyei érdekekre fordít s ez jól is van így.

„A temesvári „Lloyd-társulat“ napilapot fog kiadni, melynek fődadata lesz, a bánásg kereskedelmi érdekeit képviselni.

„A „Pesti Hírnök“ szerkesztését Török Sándor, Török János fia, vette át.

„Petőfi gyermekkorai lakházának“ mult számunkban megjelent rajzából Szász Károly díszes külön-nyomatot vettett, emlékül félegyházi barátai számára. A kép az ünnepély napján, a lakoma után osztatott ki s igen szívesen fogadtattott.

„Patti hangverseny.“ F. hó 12-kén adta Patti Sarolta, a világhírű énekesnő első hangversenyét a vígadóban. Művészeti szempontból mi nem szólnunk hozzá: annyi tény, hogy rendkívül magas és tiszta hangja s kifogástalan iskolája egyiránt bámulatos. Mindenek fölött elragadta a közönséget remekül előadott kaczagó-dalával. — Közreműködtek hangversenyén: Vilms Rudolf, Auer Lipót és Popper urak. Vilms és Auer régi ismerősei közönségünknek; nyertek is bőven tapost — és megérdemelték. Popper ur gordonkajátéka iránt is minden elismeréssel nyilatkoztak szakértők ép úgy, mint a közönség. — Patti Sarolta alföldi utjából visszatérte ad még egy, „mindenesetre utolsó“ hangversenyét, f. hó 23-án, a honvéd-alap javára.

„Szekély Bertalan.“ a jeles történelmi festés, a koronázási ünnepély rendező országos bizottság részéről azt a megbízást kapta, hogy a koronázás mozzanatait öt-hat kellőké nagy vízfestményben készítse el. E képekben a jelenetek, arcképek és jelmezek történelmi hűséggel lesznek ábrázolva. Székely már dolgozik is rajtuk. Mi lesz a kép-fűzér rendeltetése: nem tudjuk. Vagy a királyi párt ajándékozzák meg vele, vagy a muzeumnak adják történelmi emlék gyanánt.

Egyház és iskola.

„A vallás-és közoktatásügyi miniszter“ előterjesztése folytán Ó Felsége megengedte, hogy az erdélyi kereskedelmi pénzalapból erdélyi származású műtanulóknak fölségelésére már régebben engedélyezett kilenced évi 210 o. é. fős ösztöndíj a bécsi vagy budapesti műegyetemen tanuló erdélyi ifjak számára, a jövő 1867/8 tanévi számítandó további öt évig, vagyis az 1871/2 tanév lejártáig, az eddigi föltételek alatt meghagyassék, és a nevezett pénzalapból az említett kilenced ösztöndíj kifizetése után még fennmaradandó tevéleges összeg ezental is azon végeztet, nagy reményű erdélyi műtanulóknak adományoztassék, kik további kiképzetésükégedt utadásokat tenni szándékoznak.

„A magyar püspöki kar“ 15-én tanácskozást tartott; a következő napokon folytatni szándékozott; tanácskozásain jelen voltak: Simor, Haynald és Bartakovics érsekek, aztán a pécsi, csanádi, váci, szatmári, székesfehérvári, győri

püspök, és a szent-mártoni főpát. Várták az erdélyi róm. kath., a várad, szamosújvári és munkácsi g. kath. püspököket is.

„A nagy-enyedi kisdudovoda“ javára sorsjátékot rendeznek 1835 ft. értékű 120 nyereménytárggyal. A sorsjegyek ára nov. 1-ig dr. Donogány Jakabhoz küldendő N.-Enyedre. Az addig vissza nem küldött sorsjegyeket megtartottakul tekintni a bizottság.

„A kolozsvári államjogakadémia“ dr. Landerer Oszkár, és dr. Csiki Viktor kinevezettek tanárokká.

Közintézetek, egyletek.

„Magyar tud. akadémia.“ A két havi születés után a matematikai s természettudományi osztály nyitá meg az akadémiai ülések sorát, e hó 7-ikén, B. Eötvös elnöklése mellett. Mielőtt a szakértő tag szónegre kerültek volna, a titoknok négy akadémiai tag halálát jelenté. Kettő közülök magyark, kettő a nagy világ tudósa: b. Prónay Albert igazgató tag, dr. Almási Balogh Pál, Faraday Mihály, Mittermeyer Károly; — valóban nagy veszteség így rövid idő alatt. Szakértőcsopán egy volt: Vész János Ármin olvasott a „Biztosítási kölcsön“-ről. Az életbiztosítási módoknak egyik új neme, illetőleg leszármaztatása az, melyet az értekező bemutat. Ezután a kereskedelmi miniszter fölhívása folytán a francia-mérték rendszer behozatalára tette meg véleményét a kiküldött akad. bizottság. Egészben a francia mértékrendszer elfogadását ajánlja, de az előterjesztett terminus-magyarításokat nem. Majd összes üléssé alakulván, előterjesztett a török császár engedélye egy magyar tudós küldésére, hogy az a Corvin-könyvtár tanulmányozza. Több ajánlat történt: Toldy, Vámbéry, Ipolyi körül forogtak a vélemények; végre is a nyelvtudományi osztályhoz utasították a tárgyat véleményadás végett. Ezután titkári jelentések következtek, azok közt a következő: gróf Hadik Gusztáv gazdag könyvtárát, mely különösen történelmi és politikai művek tekintetében igen becses, az akadémianak ajándékozta, s egyszersmind igéré, hogy képgyűjteményét is át fogja adni, csupán a névsort s leltárt készített el. — 14-én a philosophiai, törvény és történet-tudományi osztályok tartottak ülést Kubinyi Agoston elnöklése alatt. Értekezést Thaly Kálmán tartott e ezimen: „Bercesényi levelezése Károlyival.“ Az érdekes okmányokat nagy figyelemmel hallgatta a gyűlés. Utána Gyulai Pál tett jelentést a Félegyházán tartott Petőfi-ünnepélyről, melyen ő és Szász Károly mint az akadémia küldöttjei jelentek meg. „Az ünnep egyszerű volt — mondá körülbelől — egyszerű, őszinte és benső, mint maga a költő is, kinek emléket megisztelek, egyszerű, őszinte és benső. Minket, az akadémia küldöttjeit azon szíves vendégszeretettel fogadtak, mely a város lakóinak ezen tudományos testület iránti tiszteletüket melegen kifejezé.“ Következett Hunfalvy János rövid jelentése a magyar statisztikai hivatalról, melyet a földmívelési, ipar-és kereskedelmi miniszterium állított föl, s mely már egész erélylyel megkezdé nagyfontosságú működését.

„A budapesti honvédegyület“ okt. 15-én tartott közgyűlést Perczel Mór tábornok a szép számmal egybegyűlt honvédek által éljenzéssel fogadtatván, elfogálta az elnöki széket, és előadá a napirendre kitűzött tárgyakat. E szerint előterjesztettek a központi választmány elé terjesztendő alapszabályok megvitására; azon emlékirat, mely a honvédség nevében és ügyében a miniszteriumnak fog fölterjesztetni; és végül ki volt tűzve póttagok választása a bizottságba. Ez ügyek elintézését megelőzőleg indítványozza az elnök tábornok, hogy több száműzött honfi hazaérkezvén ezek, névszerint Vetter Antal, Klapka György és a jelen volt Földváry Károly vételessen fel a választmányba, mely indítványt a közgyűlés lelkesülten fogadván egy tag ajánlatára Perczel Miklós is fölvetéteit a választmányba. Ezután a közgyűlés az alapszabályok vitatásába fogott.

„A kolozsvári takarékpénztár“ alapítóinak 11-kén tartott gyűlése elhatározá, hogy a kibocsátandó 1000 részvényből 400 darabot megtartván, 600 dbra az aláírásokat nov. 1—5 napjaira nyitja meg.

„A kolozsvári kisegítő-egylet“ virágzó állapotban van. Alapja csak néhány ezer, s az első évi forgalom alig 30,000 ft. volt, s ma már 3.000.000 felé jár. E szám egészséges szervezetté-

ről, s azon kezek tisztaságáról és ügyességéről tanusodik, melyek azt vezetik.

„A királyföldi egyetem“ a szászok grófja Schmidt Konrád által körritilag idei nov. 11-ére hivatott össze Szebenbe; egyszersmind a hatóságok felhivatnak, hogy követeiket ezen időre megválasszák s Szebenbe elküldjék.

„A kolozsvári „Polgári társalkodó““ eddigi nevét Polgári körre fogja változtatni.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

„A brassói keresk. és iparkamara“ megkezdése folytán az erdélyi cs. kir. had-parancsnokság e hó 5-áról megengedte, hogy oly dísznok, legelő juhok és kecskék, Erdélybe veztelessen nélkül hoztassanak, melyekre névze kimutattatik, hogy azok marhavész-mentes vidékekről hajtatnak és a belföldön marhavész helységekől fölorányi távolúságra marhadnak. Nemkülönb a tökéletesen száraz marhabőrök, szaruhegyek, száraz csontok, sózott és száraz marhabelek, edényekben levő fagygyu, tehénször és dísznóserte és szákokban levő juhgyapju, desinfectio nélkül való behozhatósát is megengedte, ha azok nem marhavész vidékekről származnak. Így írja az „Unio“.

„Klennm István hazánkfia“, ki több általa feltalált mezőgazdasági gépre szabadalmat nyert, háltulított ágyut talált fel, melyről több szakértő elismerőleg nyilatkozott. Ez ágyu kezelése csak három egyéni igényel, kik egy negyedóra alatt 10 lövést tehetnek. Sőt szükség esetében, az is lehetséges, hogy egyetlen ember 4 lövést intézzen vele egy perc alatt. Az ágyu egyik különös előnye még abban áll, hogy a hozzávaló töltények nedvesség által meg nem romlanak. Feltaláló ur találmányát — hir szerint a hazai kormányának szándékozik felajánlani.

„Az egri szüret“ okt. 10-én kezdődött; az eredmény mind minőség, mind mennyiség tekintetében kitűnő.

Mi újság?

„Ó Felsége a király“ Párisba utazásáról a „France“ a következő részleteket közli: Ó Felsége e hó 21-én elutazik Bécsből s 22-én reggel 8 órakor érkezik Strassburgba, hol a reggeli tartatik. Nancyban, hol a megérkezést aznap delután várják, a praefectura háza s a püspöki palota állnak Ó Felsége és kíséretének rendelkezésére. Nancy városa ünnepélyes estére tesz előkészületeket. Ó Felsége kíséretében lesznek: báró Beust, miniszteriumának két hivatalnokával, gr. Andrásy Gyula, s hg. Grammont, a bécsi francia követ.

„Képv. előv. Kolozsvárt.“ a gr. Eszterházy Kálmán főispánna létele által megírult helyre Gyulai Pál van jelöltül fölléptetve. A baloldal köztiszteletben álló jelöltje, Sáni László, visszalépett, s a „P. N.“ szerint maga is Gyulait ajánlja.

„A vajdahunyadi vár ügyében“ Hunyadmegyéből írják: „Folyó 15-én auguszt. 8-án Déván tartott meeting bizottságny gyűlése városunk polgára és bizottságny tag Benedikty Albert, hazánkfia, indítványt tett volt az iránt, hogy a bizottságny gyűlés a vajda-hunyadi vár ügyét magáévá tévén, folyamodjék egy kérevel a m. kir. miniszteriumhoz, hogy királyunk Ó Felségénél igyekezzék kieszközölni, hogy a porladó vajdahunyadi várkastély Ó Felsége által a nemzetnek, vagy közelebből ezen megyének birtokába boosztatván, így vagy állami költségen, vagy önkényes adományok alapján romjaiból kiemeltessék, s azután e nemes Hunyadmegye székhelye gyanánt használtassék. Az indítvány akkor elfogadtatott, s megyei főispán gróf Kun Kocsárd ur által az illető helyre fölterjesztetvén, m. miniszteriumunk megette ennek nyomán a szükséges lépéseket, s most már azon hitelen kütföböl eredő örvendetes hirrel kedveskedhetünk a hazai közönségnek, hogy magas miniszteriumunk munkás közbenjárását ohajtott siker koronázta, s így ezen drága nemzeti s történelmi ereklyének kiépítése iránt teljes bizodalommal lehetünk. Mely örvendetes tudósításunkat azon szíves ohajttal zárjuk be: vajha nemskára megújult díszben szemlélhetnők régóta látható hazai kincsünket, hogy annak naponta látható pusztulása ne aggasztaná tovább honfi keblünket, s lenne az újra épült vár, mint a mire történelmi nevezetességén kívül központi fekvésénél fogva is legilletékesebb, megyénk kormányának állandó székhelye! — Több vajda-hunyadi polgár.“

Melléklet a Vasárnapi Ujság 42-ik számához 1867.

„A lajtántuli püspökök“ egy memorandumot terjesztettek a napokban Ó Felsége elé, a miniszteriumot kikerülve. Céljuk az, a konkordatum támogatása, Beust állásának tarthatatlanná tétele volt. A következő távirat megismerteti a császárnak e tárgyban kijelentett akaratát. „Az érsekek és püspökök által átnyújtott feliratot felelős miniszteriumomhoz tettem át. Szívesen méltányolom azon főpátori buzgalmat és azon jóakaró szándékokat, melyeknél drva a püspökök lelkiismereti kötelességüknek tekinték, legujabban úgy, valamint 1849-ben és 1861-ben a kath. egyház jogai- és érdekeinek megóvása végett ünneplés nyilatkozatban lépni fel. Azonban sajnálom kell, hogy a püspökök, a helyett, hogy a kormányt a legfontosabb kérdésekre vágó komoly törekvéseit támogatják, és azoknak békülékeny s gyors megoldását elősegítik, — jobbnak találják egy, a kedélyeket mélyen felizgató felirat előterjesztése és közzététele által a feladatot megnehezíteni, és pedig oly időben, a melyben — mint maguk a püspökök találólag megjegyzik — az egyetértésre oly szükségünk van, és midőn sürgetőleg parancsolt kötelesség: a viszályra és panaszokra való minden irígylet elhárítani. Hiszem, a püspökök meg vannak győződve aziránt, mily hajlandó vagyok minden időben oldalmazni az egyházat; de tekintetbe veendik azon kötelességeket is, melyeket — mint alkotmányos uralkodónak betöltenem kell.“

„Frigyessi hazánkfia.“ Garibaldi hadsegége, Flórenczben szeptember 24-kén elfogadtott, miután ő volt a pápai terület ellen intézett actionak egyik mozgalmat vezetője. S ugyanennek folytán elfogatása után Olaszországból száműzetett. Frigyessi Svájcba, nevezetesen Genfibe menekült, hol tiszteletre lakomát adtak, melyen tüzes beszédet tartott Ratazzi, s egyáltalában az olasz kormány ellen. Csak azon becsülványa volt — ugymond — hogy azon föld, melyért vért ontotta, fának fogadjja. Három olasz város tisztb. polgárának választása azon szolgálatért, melyet az olasz ügynek tett, 1861. é. óta megnyerte az olasz polgári jogot, de azért mégis úgy bántak vele, mintha idegen volna.

„Nyilt kérdés Kossuth Lajoshoz.“ „P. ny A., Kossuth szabad lovas csapatbeli köztitvő (J. Ó Brettyen Hunyadmegyében) az a nyilt kérdést kívánja általunk Kossuth Lajoshoz intézni, hogy mi történéjk azzal a zászlóval, melyet nagy hazánkfia 1848-ban a nevét viselő erdélyi lovas szabadcsapatnak, mely később Mátyás nevet és 15. számot nyert, ajándékozott. P. A. e zászlót nagy veszelé közt mentette meg a szászsebesi harcban a muszkától, s boritékjával együtt híven megőrzé. Nem is szeretne tőle könnyedén megválni, s ámbár a dévai honvédegylet átadására felhívta, szízárdul el van határozva, azt mindaddig megőrizni, míg Kossuth Lajostól rá névze rendeletet nem kap.“ („Hon.“)

„A királyi bistos“ Hevesmegyébe megkezdett. Németh Albert óvast olvasott fel a kormány eljárása ellen. A kir. biztos egy időre feloszlatta a bizottságny. A tisztikar megmarad. „Zárórában“ 18 tanárt mentettek föl hivataloktól, pánszláv izgatások miatt.

„Dr. Eder bukaresti osztrák főkonzul“ mint a „Wanderer“-nek távirják, Bakauba érkezett, hogy mintegy 4000 fegyvert és hadi-municiót, melyet az egykori magyar emigratio a cs. k. kormánynak hagyott, egy ottani raktárból átvegen és Erdélybe szállitson. Különböző felmerült nehézségek a főkonzult arra indították, hogy a praefektustól lezárólast kérjen.

„A Báthory-család még nem halt ki.“ „N. Pr. Z.“-nak Pétervárról írják: „Az igazgatótanács f. é. aug. 20-ról kelt ukáza folytán Báthor-

Simolin Sándor b. kamarást a nagy-dseldeni birtokok örökös urát Kurlandban, Báthor Mihály gr. kardági egyenes utódának, ki 1432-ben kelt össze Simony Zsófiával, nyilvánosan elismerte. A Simolin-ek a nagy Báthor-család ifjabb ágához tartoznak, mely protestáns volt s a vallási zavarok idején Magyarországból távoznia kelle. Svéd-honba mentek tehát, innét Finnlandba s Kurlandba, hol a család jelentékeny földbirtokot szerzett. A Báthory-ak idősb ága, melyhez István lengyel király s különböző erdélyi fejedelmek tartoztak, több mint 150 éve hogy kihalt.“

„Meghatározás.“ A kolozsvári „Unio“ írja: Egy havasi szegény özvegy oláh asszonynak akarták pár kecskéjét és juhát végrehajtas útján elárverezni. E házi állatok úgy látszik a szegény nő családjának egész vagyonát s úgy szólva kiegyesztő részét képezték, mert a mint azokat az árverezés színhelyére Kolozsvárra behozták, az özvegy is három kis gyermekével kísérte őket. Mikor aztán a főtéren az árverezéshez hozzá akartak kezdeni, a szegény asszony és a kis gyermekek keservesen zokogva siratták eladásra kiállított állataikat. A közönség ezt látva, szánalomra gerjedett; egyet gondolt — önkényes adakozást kezd s pár perc alatt akkora összeg gyűlt be, hogy abból nemcsak a szegény nő 30—40 fnyit tartozását lefizették, hanem még a gyermekek számára is ruhaneműt vásároltak; sőt kézpénz is maradt az asszonynak, kinek a megmentett állatok bizonyára sokszor eszébe fogják jutanni a kolozsváriak ezen szép tetteit.

„Igen regényes.“ de azért az illetőkre névze nem épen kellemes eset zavart meg e napokban egy esküvőt Pesten. Völegény és menyasszony már a templomba készültek, midőn egy fiatal leány toppan a szobába s a völegény nyakába borul. Átalanos elcsodálással. A jött elpanaszolta, hogy már régebben bírja az ifju szívét, melyet az most oltár előtt is másnak akar följánlani. Megdöbbenés. Hanem az esküvőt aztán mégis végrehajtották.

„Magyar tolmácsul“ a bécsi orsz. főtörvényszékhez Enyváry Péter neveztetett ki, a ki f. hó 4-én a törvényszabta esküt le is tette.

„B. Eötvös“ híres munkája, „A 19-dik század uralkodó eszméi“ oroszra fordítottat és Sz.-Pétervárt megjelent.

Nemzeti színház.

Péntek, okt. 11. Kettő Henrik hangversenye — és „Fehér hajszál“ Vigy. 1 felv. Irta Feuillet Oktáv. Szombat, okt. 12. „Ördög Rabért.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Meyerbeer.

Vasárnap, okt. 13. „Régi dal, régi gyűlöletgről.“ Eredeti színmű 5 felv. Irta Rákósy Jenő. — A tehetséges szerző e második műve nem mutat haladást Aesopus után s nem elégtette ki a közönséget. A má mindenesetre sok tehetségre és költői szellemre mutat; kevesebb életismeretre s alakító erőre. Legnagyobb hibája, hogy míg az erd-eket az epizódok s mellékszerepek ragadják magokhoz, addig a főszereplők aljában elhibázták s a mellett unalmas hosszadalmassággal is gúrdul fel. Levő boszuj Tardy ellen, nincs indokolva, s nemcsak mehoosztatása még kevesebb.

Egy pár gyöngyöndet festett nő-akak tele van költözettel s egy pár mellékalak humorral; de nem hiszük, hogy a darab kedvesen szerepelne darabba váljk. Az előadás általában véve jó volt: foglalkozott csaknem az összes személyzet s a kis szerepek is többnyire jó kezekben voltak. Lenyváryé, Priell Kornélia, Szerdahelyi és Szigetzi különösen jól játszottak.

Hétfő, okt. 14. „Régi dal, régi gyűlöletgről“ másodszer. Kedd, okt. 15. „Zampa.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Herold.

Szerda, okt. 16. „Bánk bán.“ Szomorújraték 5 felv. Irta Katona József.

Csütörtök, okt. 17. „Alarczos bál.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Verdi.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months (Hónapi-hetnap), religions (Katholikus és protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára), and days (Nap, Hold). It lists dates for October and November, including religious and national holidays like Vasárnap, Hétfő, and various feast days.

Szerkesztői mondanivaló.

„Jász-Arokszállás. B. E. Mi úgy hiszszük, levelezőnk jól van értesülve a jászok viszonyokról; arról pedig bizonyossá tehetjük őnt, hogy „szákbán macskát nem árul.“ Egyébiránt úgy vagyunk értesülve, hogy illető helyen az úgy már előtöntés alá jött; s így a további polemikát előidézhető ezáltal felesleges volna közölnünk. — Más alkalommal azonban szívesen látjuk őnt.

„Zilecho. Ifj. Z. B. E. Ama protestáns lelkesi lak építhetett a XV. században, bár protestáns lakod csak később lett is. Hány protestáns templom van, mely még régibb?”

„Kajdác. Cs. Zs. A kérdezett cikkkel a roppant halmazból még nem került felszínre. Meg vagyunk győződve, hogy lesz köztök küzdelem.

„M. asszony. Nézetünk szerint nem úgy kell azt fölfogni, mint pusztá kísérlet-látást; a kis elbeszélések lélektani alapja van. Ezt, kedgy kívánatára, a gyöngyöbök kedveert mondjuk el csak, mert azt hisszük, ennyi igazolásra sincs szükség az azon novellának, melyet a legnagyobb angol regényíró Boz-Dickens boosított köze.

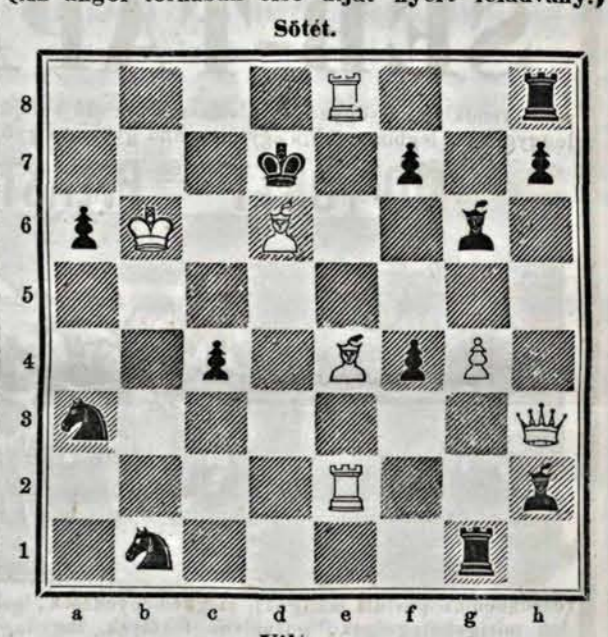
„Merán (Tyrol). H. U. Sakrovatunk vezetője egy év óta Erkel Elek.

„Bees. N. J. Sajnáljuk, hogy az érdekes beszélyt nem használhatjuk. Nem mintha nem volna izléstünk szerinti, hanem mert már megjelent lapunkban. Kérjük a másikat s többet is; izléstünk úgy látszik találkozik. Szíves udvözlé!

SAKKJÁTÉK.

412-dik sz. f. — Bajer Konrádtól, (Olmützban).

(Az angol tornában első díjat nyert feladvány.)

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 406-dik számú feladvány megfejtése.

(Czenthe Józseftől, Miskolczban.)

Table with columns Világos and Sötét, listing chess moves for a 406th problem solution.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József.

— Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Pesten: Rakovszky Aladár. — Mátra-Verébelyen: Kohn Dávid — T-Ujlakon: Lövi Jónás. — Székes-Fehérvárott: Kiss Vilmos. — A pesti sakk-kör.

A 405-dik számú feladvány megfejtése.

(Loyd Samutól, New-Yorkban.)

Table with columns Világos and Sötét, listing chess moves for a 405th problem solution.

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József.

— Pesten: Rakovszky Aladár. — Mátra-Verébelyen: Kohn Dávid. — T-Ujlakon: Lövi Jónás. — Székes-Fehérvárott: Kiss Vilmos. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítés. Gr. F. B. A 410-dik feladvány Bayertől helyesen jelent meg.

TARTALOM.

Gróf Eszterházy Kálmán (arckép). — Petőfi gyermekkorai lakhelye. — Nagy-Enyed, régészeti és történelmi tekintetben (vége). — Spanyolországi képek. V. (képpel). — Az emlős-állatok vándorlata (képpel). — Kukoricza-földön (képpel). — A börtönügy történetéből (vége). — A Petőfi-ünnep Félegyházán. — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti néptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

HIRDETÉSEK.

2278

Figyelmeztetés azokra nézve, kik jó órákat kedvelnek.

Nagyon sok oly órásnak vannak, kik azon megjegyzéssel, hogy az órák mind a cs. kir. bécsi vizsgáló hivatal által a valódiságot ellenőrző jeggyel el vannak látva, valamennyi lapban, mint kitűnő és híres órákat hirdetik magukat, valódiságban pedig vagy észnél főleg arra utalnak, hogy Magyarhonban is a hivatalos bélyeggel (Puncirung) láttatnak el az órák, mint minden arany és ezüst tárgy szinte, és csak azon szedőgőre figyelmeztetik a közönséget, mert fődolog, ha valaki órákat venni vagy javíttatni akar, hogy tudakozdék, melyik órák bir szakmájában azon képzettséggel, hogy kielégítse; és csakugyan gyorsan azon tapasztalásához jutand, hogy nem szükséges árusok és bécsi órásoktól megszerezni azokat, hanem hogy vannak Magyarhonban is oly órák, kik sokévi munkálkodás és tapasztalás után, melyet maguknak a külföld és Schwiez legelő órágyáraiban szerzének, képesek egy órák tökéletesen helyreállítani és azért való kezesseggel el is vállaltatni. Mért drágább egy óra javítása jó és szakavatott órásnál? Ezt sokan meg nem akarják érteni, de mi ellenen azt kérjük, előnyös-e egy órák olcsó óra rosszul igazíttatni vagy pedig valami többlettel az óra tekintetében biztos lehetni.

Philippe Kohn, a híres genfi órágyárosok: **Brausewetter János**
 Patek, Philippe és társai tanítványa. Münchenben I. rendű díjazott telt és kitüntetett Chronometer- és mű-órák
 PEST, Szegezen.
 Dorotyia-utca 2. szám.

Mindenkinek különös figyelmébe ajánljuk

Forty orvos-féle általános

SEB-TAPASZ,

mely rendkívüli gyógyereje, elválasztó, érlelő s fájdalomcsillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb, s egyszerűsége miatt gyökeres gyógyulást eszközöl különösen bajokban. — Ily bajok a torokgyulladás, légcsőgyulladás, borkés, barnaság, hártásygyik (Croup, angina) mindennemű megsejtések, harapás, szúrás, vágás vagy egyéb által támadható sebek, megforrások, darázs- vagy méhszúrások, konok-fekélyek, zuzatok (contusio) — megiepo gyors fájdalomcsillapítás — vágott, dagasztott, gümők, tályogok, pokolvar (carbunculus, pustula maligna), megkeményedések, gennyedések, minden mirigybetegségek, gürvölves fekélyek, fagydagaszt, ujjféreg, körmömgég, vadhus, tagszivacs, csontszú, kiférazamisás és megrándulások, helyi osz, továbbá a szülés folytáni lábfelfakadások és sokb. fájós fekélyezett vagy már gennyes nő mell. — Sok nő már csirában volt emlőráktól, — a különben elkerülhetlen, életveszélyes sebészi műtétnél mellőzéseivel — egyedül ezen jeles sebtapaszt használata által menekült meg.

Végre a testbe teljesen bemélyedt bármennyű szálka, vagy darázs és méh-fülánka csupán ezen tapasztnak rövid idejű használata folytán annyira előtűnik, hogy azután a testből közönségesen szabad kézzel, sebészi műtét és fájdalom nélkül, könnyen kihúzható, mire a seb gyógyulása nem sokára bekövetkezik.

Ezen megsejtéselthen gyógyszer, melynek jelesége leghitelesebb egyéneknek számos a különös kívánatra bármikor felmutatható bizonyítványai által már régen a legényesebben elismertett — rendkívüli, s legkülönösebb esetekben megpróbált hatásánál és feltűnő sikerűs eredményeinél fogva, melyek használata által még elavult bajokban is eléretetek, jól megalapított és elterjedt híret kétségbevonhatlanul igazolja.

A csomagok ára 50 kr. és 1 frt, használati utasítással együtt.
 Központi küldeményező raktár: **PESTEN TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész
 urnál, király-utca 7. sz. a.

Kolozsvárt: BINDER K. gyógyszerész.
 Zagrabb: **HEGEDŰS GY.**, a „fekete sashoz” címzett városi gyógyszer.
 Továbbá kapható **Pesten:** Pfeifer J.-nál, az uri-utczában a „két matróhoz”, és Mészáros B.-nál, a Kristóf-téren 5. sz. a. — **Budán:** az udvari gyógyszerárban, és a Krisztina-városban **Waschek E. gysz.** — **Aradon:** Szarka J. — **B.-Csabán:** Biener B. — **Braun:** Dr. C. C. Hepitesné. — **Czernowitzban:** Schnirch J. — **Dobreczenben:** dr. Róthschnek V. E. — **Duna-Földváron:** Nádhera P. — **Egerben:** Plank Gy. — **Eperjesen:** Isépy Gy. — **Ersekújvárott:** Conlegner J. — **Győrújvárosban:** Fabiné E. L. — **Gyöngyösön:** Kocianovich J. — **Győrött:** Lehner F. — **Jassyban:** Jassinszky A. — **Kassán:** Koregtó A. — **Keeskeméten:** Milhofer I. — **Késmarkon:** Generisch C. A. — **Körmöczön:** Nemtek J. — **Léván:** Boleman Ede. — **Makon:** Weil M. — **Moháson:** Kreitl G. — **Miskolczon:** Dr. Csáthi Szabó J. — **Mitrovitzon:** Kerstonoschitz A. fainál. — **Nagyváradon:** Husella M. — **Nagyberekben:** Kleszky J. — **N.-Károlyon:** Jelinek J. — **Nagy-szombaton:** Pántotek R. — **Nyitra:** Dr. Láng E.-nél. — **Pakson:** Malatinszky S. — **Pecset:** Sipóc J. — **Pozsonyban:** Pisztorý B. — **Rimaszombatban:** Hamalier K. — **Rozsnyón:** Hirsch J. N. — **Selmeczen:** Vitkovics János. — **Szabadkán:** Szentiványi Jód J. — **Szathmaron:** Juracsó Dániel. — **Szegezen:** Ajgner K. — **Sz.-Fehérvárott:** Braun J.-nél. — **Sz.-Gyögyön:** Mersitz J. — **Szombathelyen:** Pillich F. — **Temesvárott:** Pecher J. E. és Jaromisz M. — **Tétán:** Karácsonyi A. — **Ungvárt:** Münster Gy. és társánál. — **Verschezen:** Guist M. — **Veszprémben:** Ferenczy K.

A t. ez. gyógyszerész és kereskedő urak, kik raktárt elvállalni hajlandók lennének, felszólítanak, miszerint e részbeni ajánlataikat ezen gyógyszer készítő-jéhez címelve: **Budára** a Krisztinavárosban, **János-utca 40. sz.** a. beküldeni sziveskedjenek, ki megrendeléseket is pontosan teljesít.

Vidéki bérmentes levelek általi megrendelések bármelyik raktár által árak készpénzbeni beküldése, vagy postai utánvét mellett tüstént és legpontosabban teljesíttetnek. 2277 (5-6)

Előfizetési felhívás

MAGYAR UJSÁG

folyó évi október—december folyamára.

Ellenfeleink rossz akarata, miután gyanúsításuk, rágalmaik sikertelenek maradtak, legutóbb már azon aggodalom terjesztésére vetemedett, mely szerint a kormányhatalom előbb utóbb elfogadja az általuk oly szabadulvélnek magasztalt kormányra nézve épen nem hízélgő lépésük híven jellemzi kétségbeesésüket, vak dühöket, melyben kézzel önmagukat is vértik, csak hogy azal nekünk árthatassanak.

Rosz akaratu törekvésekkel szemben az új érvényed küszöbén szükségesnek tartjuk figyelmeztetni a t. ez. közönséget, miszerint csupán föle, az ő nagy mérvű pártolásától függ, hogy a hatalom és pártjának minden erőfeszítése a még netalan alkotmányellenes öltözési kísérletet is sikertelenek maradjanak.

Mert a kárhözatos jogfeladások után új törvényeknek még fönmaradt s a sajtóra vonatkozó cikkelei — noha tulszigorúak, de lehetetlenek teszik azt, hogy a hatalom valamely lapot betiltson, megszüntessen, mint ezt az előbbi absolut rendszerek alatt tetteh.

A kormány hatalma csupán odáig terjed, hogy ellenünk pöröket indíthat, — és ha dacára abbéli igyekeztünknek, mely szerint valamint eddig, egy ezután is a törvények korlátai között tartjuk magunkat, s nem hisszük, hogy a független polgárokat alakuló esküdtsek ilyen irányu működésükért elítélhetne, — ha mindennek dacára elmarasztaltatnánk, a felelős szerkesztő kész a szent ügyért fogásgot szenvedni, és ez esetben pótolni fogja őt második, ha kell harmadik, negyedik stb. elvtársa, de a lap irányja minden esetben változatlan marad.

Visszat a kiadó fedezni fogja a biztosítéki alapon pénzbüntetéseket által netán okozandó hiányokat, miután az előfizetési pénzekből kártérítést nyer.

E szerint csak azon — a közönségtől függő körülmény idézhető elő a lap megszűnését, ha az ismételt pénzbírásgokat az előfizetések nem fódözhetnek. E bajt azonban a t. ez. közönség lelkes támogatása elháríthatja.

Csupán a közönség akaratától függ tehát, hogy lapunk minden fondorlat dacára rendületlen fennálljon.

Es mi az eddigi részvét után biston hinni merjük, hogy a közönség támogatása napról napra növekedni fog, s hogy mint eddig, ezentul is meghiusulnak a kormánypárt híveinek úgy lapunk tisztán nemzeti irányu, mint fennállása ellen irányzott celszövényei.

Lehetetlen, hogy ebbeli várakozásunkban csalódjunk.

A szabad sajtó a közönség javára, előnyére szolgál; a szolgáló törpült sajtó előnyére, az ország veszedélyes állapotának földértésére.

Az ország veszedélyes állapotának földértésére. Az ország veszedélyes állapotának földértésére. Az ország veszedélyes állapotának földértésére.

Böszörményi László.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:

Postán küldve:

Évnyegyedre (október—december) . . . . . 4 ft. 50 kr.
 Egy hóra . . . . . 1 „ 50 „

A pénz levelek bérmentes küldése kériük. — Gyűjtőinknek, tiz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A Magyar Ujság kiadó-hivatala

Pest, egyetem-utca 4. sz.

Tanno-Glycerin-hajbalzsam.

Egyedül hasznos hajnövesztő-szer — melynek két — legfőbb három héti használata után a haj többé ki nem hull, hanem növelese előmozdittatik. — A kártekon pikkelyképződés e szerre elenyész, s a haj ilykép a megőszüléstől is oltalmazva leend. — Pontos használati utasítás mellett, ára egy kis flaszknak 50 kr. — egy nagyobbaknak 1 ft. osztr. ért. 2274 (2-3)

Jod-Glycerin-szappany.

Ezen megbízható szer ajánlható: golyva, mirigy-dagok, borkétegek és sómör bajoknak, valamint mandolák megdurvasa és keményedése ellen stb., úgy mint ott, a mely esetekben az ibány és készlekei orvosi rendelvények szerint kilymög — rendeltetnek. — Egy kisebb adagnak ára 50 kr., egy nagyobbaknak 1 ft. osztr. ért. Egyes darabok csomagolásért 20 kr. számítattik.

Kapható: Vitkovics János gyógyszerésznél Selmeczbányán.

Pályázat.

Nagyon, Kiszéjzállás városában ez időszertint üresedésben levő állatorvosi állomásra pályázat hirdettetik. 2284 (2-3)
 Ez állomás 200 ft. o. é. évi fizetéssel hatóságilag megállapított eljárás és gyógyítási díjjakkal van egybekötve. — Tájékozásul a pályázi akaróknak tudomásra hozatik, hogy az itteni birtokosok jószágainak évenkénti létszáma 7000—8000 darab között váltakozik. Az állomás elnyerése iránti folyamodványok, kellő szakképzettséget s jártasságot igazoló okmányokkal felszerelt folyó évi november hó 15-ik napjáig az itteni főbírói hivatalhoz bérmentesen nyujtandók be. — Kelt Kiszéjzállás város közbirtokosságának 1867. évi aug. 22-én tartott üléséből. **Terbócs Károly m. k., főbíró.**

Pezsgőbor

közvetlen Franciaországból behozva vámmentesítve, ládákban 6 palackjával s feljebb a Champagne leghíresebb gyáraiból, u. m.

Moët & Chandon a Epernay erémánt rosé . . . . . 2 ft. 50 kr.
 Napsleon grand vin à Ay erémánt rosé . . . . . 2 ft. 50 kr.
 A fentebbi fajokból 1/4 palackokban . . . . . 1 ft. 50 kr.
 A pénzösszeg beküldése vagy utánvét mellett alulírottal megrendelhető.
 A pakolás ingyen. 20 palack vételnél 5%, engedtetik. 2289 (1-50)

Alexander Floch,
 in Wien, Ober-Döbling Nr. 28.

Biztos szer fogfájás ellen.

Dr. PAYCHA-féle

Alveolar-fogcseppek,

egy nagy üveg ára 1 forint, egy kisebb 50 krajczár.

Vipera-zsinórok.

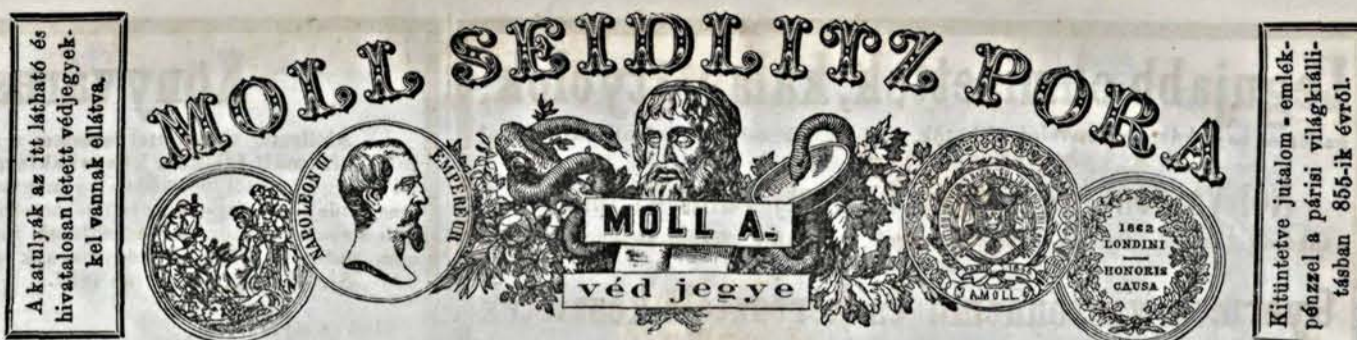
Biztos szer torokfájás- s lényegesen torokgyik ellen.

Ily zsinórok a nyakra illesztetvők, a fájdalomtól megóvják, s gyökeresen kigyógyítják. — Egy zsinór ára 1 ft. 58 kr. — Krieger A. gyakorló tyukszem-műtő, jónak elisert tyukszemtapasza.

A tyukszemek gyökere meggyógyításáért jótállás biztosítottik. Egy nagy doboz ára 70 kr., egy kisebb 35 kr.

Föraktár Magyarországra nézve:

Pesten, **TÖRÖK József** gyógyszerész-él a király-utczában. 2290 (1-6) 1597 (50-50)

Központi szállítási rakhely a „golyához” címzett gyógyszer-tár Bécsben.

ÓVAS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adának el, melyek saját utasítványaimmal szóról szóra azonosok és saját nevével vannak hamisítva, s így küllakura nézve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők, — mindfögyva azon észrevétellel övök mindenkit ezen hamisítványok megvételetől: hogy az általam készített Seidlitzporok minden egyes skatulát, valamint az adagok papírját hivatalosan letéteményezett védmarckal vannak ellátva. Ara egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok, rendkívüli s a legkülönösebb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részéből került s keszkenél levő hálaírak a legbiztosabban tanúsítják, hogy e porok rögzött szorulatoknál, emésztéshány és gyomorhólyag; továbbá: görcsök, vese- és ideges bajokban, szívdobogásban, lélegesség okozta fofájásban, vertiginusnál, eszes fogfájásban, végül hysteriára, bükorra és huzamos hanyasra hajlammal stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legártalmasabb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igen is kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok között, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítették, az egyszerű házi-szerek folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszer megleték. — Ez elismerő-írárok szerzői között a társadalomnak esaknem minden osztálya, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezei gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviseltek, kiknek előlét meg a leghírhettebb gyógyírók sem okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségük csupán csak a Seidlitz-poroknak rendes használata által állítottat helyre.

A föraktár létezik:

PESTEN TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám alatt. **UHL JÓZSEF** ur kereskedésében, gránátos-utczában.

Ezen czegek alatt szintén megrendelhető:

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsírolaj is.

Ara egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.
 Az üvegek el vannak látva védmarckal és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsír-faj a Dorsch-halnak leggyorsabbab egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatt, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyujtatott. — E valódi Dorsch-májhalzsírolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelebb gyógyszer a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és csúz, idült bőrkütes, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban alkalmaztatik. **MOLL A.**, gyógyszerész Bécsben, „zum Storch”, Tuchlauben.

FÜGGÖNYÖK.

Legnagyobb és legolcsóbb gyári raktára mindennemű függönyöknek található a

Pfob Ferencz-féle

csász. kir. szabadalmazott gyapot áru
 csipke-, himzés- és gyári raktárban
 Pest, váci-utca 1-ső szám, a városház-tér sarkán.
 Ugyanott függönyök tisztítása és igazítása is vállaltatik el. 2279 (2-4)

BRÜDER FRANKL IN PRAG.

Schillinggasse (Porio) 1074-2. Hétel „englischer Hof”, erbittet sich rechtzeitig, unter Beifügung von 10 fl. Ö. W. als Angabe per Sack, Auftrage auf nachbestehende, bewährte, vorzügliche, direct bezogene Original-Saatgetreide und Winterpappsaaten unter Garantie der Echtheit: Probster Saatroggen (Korn) } 25-35facher in plombrirten Originalsicken zu „ Saatweizen } Ertrag } 1 Tonne ungefahr 2 1/2 niederösterr. Metzen. Effectuirung rechtzeitig Ordres: Raps im August; Roggen und Weizen anfangs September; spätere so lange Vorrath, 14 Tage nach Empfang. Englische Saatweizen, namentlich: Fenton, Hopetown, Hunters, Winter-Talerwee, Redhaff, Spaldings profillo, Kessingland, Halle's genealogischer, Fern oder April und andere in Sicken von ungefahr 2 1/2 niederösterr. Metzen Effectuirung September; spätere Ordres vier Wochen nach Empfang. Seeländer Saatroggen (Korn) } in Sicken zu 1 1/2 niederösterr. Metzen, Effectuirung Seeländer Winterpappsaat } August; spätere Ordres 14 Tage nach Empfang. Ferner empfielt sie ihr Lager sämmtlicher land- und forstwirtschaftlicher Samen und Gemüse-Samen, jetzt insbesondere von Stoppelrüben (Wasser-), engl. Futterrüben und Turnips, Buchweizen (Heidekörn), amerik. Pferdezahnmais, Acker- und Riesensorgel, sowie auch von engl. Portland-Cement, engl. Steinkohlentheer, besten Chamottezettel, Wiener-Neustädter Binderpech, Fichtenpech, feinste belg. Wagenfetten, Peru-Guano, Knochenmehl etc. etc., sowie selbe auch ihre Dienste beim Ein- und Verkauf landwirthschaftl. Producte und Fabrikate, für Landwirthschaft und landwirthschaftl. Fabrikationszweige nöthigen Materialien empfielt; auch zu Vorschüssen auf dieselben. Schliesslich theilt dieselbe mit, dass sie für Oesterreich die General-Agentur der wiederholt mit den erseben Preisen, zuletzt auf der gegenwärtigen Weltausstellung theilhaten

kön. preuss. pat. Kali-Fabrik von Dr. A. Frank in Stassfurth übernehmen hat, und empfielt zur Rapsbestellung, sowie zur Wiesen- und Kopfflugung die Kallidngemittel derselben unter Garantie der angegebenen Gehalte an reinem Kali und Controle der löbl. agriculturchem. Versuchstation in Prag, namentlich: rohes schwefelsaures Kali 10-12%, rohe schwefelsaure Kallimagnesia 16-18%, dreifach concentrirtes Kallsalz 80-83%, fünf-fach concentrirtes Kallsalz 50-53%, gereinigtes schwefelsaures Kali 39-42%, rohe schwefelsaure Magnesia, Kalkmagnesia. Sämmtliche Dünger sind eingemahlen. Preisourante, Berichte über Anwendung und Resultate dieser Dünger, Frachtagaben etc., sowie auch unsere Samenataloge und Berichte über Saatgetreide gratis und franco. 2191 (12-12) **Brüder Frankl, Prag.**

5 huzás 1864-ki jegyek 5 huzás évenként

huzás december 1-én, főnyervény 1/4 millió forint.
 kaphatók alulírtak készpénzért a napi árfolyam szerint, és havonkénti részletfizetés mellett 10 frcos eredeti mallandi jegy ingyen-hozzáadásával, melyek szinte 4 huzása van évenként.
 12 havi részletekben 7 forint 50 krval.
 24 „ „ „ 4 fújával.
 az 50 forintos jegyre a féle ár fizetendő.

Igervények: 1 darabra 2 forintjával és 50 krajczár bélyeg. 10 „ „ egy darab ingyen.

Társasjátékok:

évnegyedenként 4 forint, 20 darab valamennyi ausztrali sorsjegyre, egy badeni 35 forintos jegy hozzáadásával,
 25 részletfizetésre. A befizetés nem fog elveszni, minthogy a társasjáték bevégeztével a sorsjegyek eladnak, és az egész előadási ószlet a 20 részvevő között felosztatik.

PÉNZ

mindennemű értékpapirokra, visszafizethető akár egy-szerre, akár részletekben.

KÁROLY JÓZSEF,

váltó-üzlete Pesten, harminczad-utca 3. sz. alatt. 2285 (1-6)

Heckenast Gusztáv könyvkiadónál Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

MAGYAR REGÉK, MONDÁK és NÉPMESÉK.

Gróf Majláth János után Kazinczy Ferencz, kiadta Kazinczy Gábor.
 Diszes szép kötet 362 lap füzve 2 ft. 50kr.

ARAB REGÉK.

Fordította **VÖRÖSMARTY MIHALY.**
 Czimképes kiadás.
 KÉT KÖTET: (471, 419 lap) füzve 4 forint. Diszkütésben 6 forint.
 E két kötetben veszi az olvasókörönség az „Ezeregy éjszaka” című arab regyűjtemény válogatott érdekes darabjait. **

